48. szám.

Vasárnapi Ujság

Pest, december 2-án 1855.

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedrétü iven jelenik meg. —
Előfizetési dij julius—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton a „Politikai ujdonságokkal“ együtt csupán csak 3 ft pp. — Az előfizetési dij a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutcza 4. sz.) bérmentve utasitandó.

A zsámbéki romok.

Zsámbék jelenleg egy középnagyságu mezőváros Pest megyében, mellynek háromezernyi szorgalmas lakója a gazdag föld áldásait iparkodik szaporitni. Határán Isten jobb keze látszik s földes ura csak egy van, és az a magyar korona.

Hajdan más világ volt itten! Mikor még vad Marahán nép tanyázott a két hazai folyó között, ott a szölök alatti mély üregben állt a Csernebog bálványa, kiben a sötétség, és minden átok Istenét tisztelte a nép s áldozott neki hadifoglyok és harczból megfutó gyávák vérével.

Árpád hadverő kezei elüzték a tehetlen fajt s országot alapitának az elkorhadt romok helyén. István király, kit az egyház akkori szent feje apostolnak nevezett el, a keresztyén hit diadalát ülte meg e haza terén.

Fényes templomok, oltárok emelkedtek az egy igaz Isten tiszteletére.

Majd jött a siralom napja, midön betelt az idő, hogy a magyar nép megoszlattassék ; vad ozman táborok lepték el a hon vidékit, s leronták a szent keresztet és feldúlták a templomokat.

A zsámbéki romok.

Zsámbék halmain török basa ütött tanyát, ott állt vára, kéjlakai, ugró kútja, mellyhez távol hegyek közül vezették le égetett cserép csöveken a hegyi patakot.

Most boldogabb idők járnak. A nép nyugodtan élvezi napjait. A Csernebog barlangjából borral tele pinczék váltak, hol vér helyett édes bor nedvével áldoznak, a góth templom falai közt juhokat legeltet a földész, s a basa várának helyén gazdasági épületek állnak. Még a mecset és a fördő maradványai állanak : a kik ottan imádkoztak és vigadtak, hirükkel együtt elvesztek.

A dicsőség és ragyogás kora elmult, helyét a szorgalom és a tudás kora foglalta el.

Minden rom arra tanit meg bennünket, hogy a hösök, az erösek nem a leghatalmasabbak többé s minden fü, melly a romokon terem, arra tanit, hogy az igazi hatalom : a munka és a tudomány.

Képek a mai napokból.

IV

Lön pedig, hogy a minden oroszok urát nagyon meglepé az a szomoru csendesség, melly öt országa fővárosába visszatértekor fogadta.

Hisz az udvari hirmondók, a hivatalos tudósitók, a mindig kész mosolygók, azt beszélik, irják és esküsznek reá, hogy a birodalom minden szegletében a szent lelkesülés lángjai lobognak; — honnan hát ez a gyász, ezek a szomoru arczok az utczákon? Hová lett a szinházak, a tánczteremek népe, a fényes Sz.-Pétervártól ki lopta el ragyogványát?

Adjátok ki az erős parancsot, hogy tünjék el a szomoruság az arczokról, hogy legyen mindenki vig, és teljenek meg a közvidámság teremei, szóljon a zene és az ének, kezdödjenek a vigalmak napjai, miként minden évben szoktak.

A rendörfönök intésére megjelentek a visszavonult családok az operaház páholyaiban, és ime, a hány páholy volt sorban és egymás felett, mind feketén, gyászban öltözött alakokkal telék az meg; a gyémántok helyét a fekete ércz kösöntyük foglalák el s a mi ragyogott itt amott, az nem volt egyéb, mint a szemekben égö köny.

A zenekar víg dalokat hangoztatott, és a terem mégis gyászünnepet ült, tapstalan közönségével; a néma szünetek alatt hallani lehete a sóhajt:

„Kyrie eleyzon. . . .“

Meg volt hagyva, hogy mulatni kell. A legelsö grófi házak egyike megnyitá dísszteremeit, összehíva a birodalom legfényesebb föurait és delnöit, s a külföldi müvészeket, a kik öket mulattassák.

A terem megtelt a nagyságos nagy urakkal, és ime egy sem hozott orczáján jó kedvet magával, de gyászt, fekete gyászt öltönyén, mint kik halotti torra jöttek, nem vigadni, de temetni, és nem egymásnak örülni, hanem egymást vigasztalni.

Egy hirhedett zenemüvész leült a zongora elé s a legkedveltebb tánczok zenéit verte el az érczhurokon. Ah, az érczhurokat lehet kényszeríteni, hogy vigan szóljanak, nem a szív húrjait; senki sem állt a tánczba; csak némán, szomoruan lézengtek, mint a kik félnek egymás bánatát sérteni idötelen nyájassággal.

A müvész elhagyta a tánczzenét és mintegy önkénytelen ihletéstöl áthatva, elkezdé a zongorán hangoztatni Mozart — *requiemét*.

És e hangra egyszerre kicsordult a köny a jelenlevök szemeiböl, a legfájóbb, — keserübb köny; a gyászolók, a sértett szivüek egymás vállára borulva zokogtak a köz gyász felett, és a legnagyobb férfiak nem tartották szégyenüknek együtt sírni a sírókkal; a zengzetes dalidóból *requiem* lett, szomoru, halotti ünnep.

Minden ember sírt, zokogott s sietett el haza onnan: fél óra alatt vége volt az egész víg ünnepélynek.

Illyen vigalmak történnek most a nagy orosz birodalom fővárosában.

És senki sincs, a ki odavetné magát a minden oroszok urának lábaihoz és szólna néki igaz szóval.

„Oh uram, irgalmas ur, engedd el a vigalmak napjait nekünk: halottja van minden háznak, gyász van itt minden családban; ha már halottakat szerzél nekünk, engedd, hogy sirassuk öket. És te magad is sirj velünk; mert te legtöbbet veszitél! . . .

„Kyrie eleyzon! . . .“

A kóbor angol.

E czimet adta magának egy angol folyóirat levelezője, ki olly czélból utazott keletre, hogy az ottani élet, szokások és események hü rajzát adja. Angolunk ügyes, vállalkozó és szemfüles ember, ki mindenüvé bepillant, mindent lát, néha apróságokra is kiterjeszkedik s épen ezért kedélyes és oktatva mulató leirásai uj érdekkel birnak. Olvasóink, reméljük, a „kóbor angollal“ e lapokon örömest fognak gyakrabban találkozni.

I.

Konstantinápoly.

Törökországban vagyok s egy dombtetön álló házban lakom, honnan az egész fővárost belátom.

Ott alattam a vizparton s kékes ködbe burkolt dombokon terül el Konstantinápoly, napsugárban tündöklö ezernyi minaretjeivel, mellyeket állandó ragyogásuk mintha csak tiszta szinarannyá változtatott volna. A kék viz tiszta felszine pompás palotákat tükröz vissza, mig végre ugy látszik, mintha alattok egy más szebb világ rejlenék. A sima vizen tömérdek keskeny vitorlás kis naszád uszkál, mint megannyi repülö fehér sirály. Gyors sétacsolnakok vagy kaikok szállitják ide s tova a mulatókat; itt füstölgö gözösök hasitják zugva a medret, amott két nyugati hadi hajó horgonyoz — némán, sötéten és végzetteljesen.

Ott ismét a dombra egy muzulmán lovagol fel (tisztán látom öt távcsövemen át) erös és szép pejparipát ül, gyorsan halad, utána lovásza gyalogol, ezen elmaradhatlan kisérője a muzulmán urnak — s ugyancsak alig győzi már szuszszal. A lovagló férfias szakállat és hosszu bajuszt visel s europai módra van öltözve, mi igen roszul áll neki; de mégis vörös fez van fején, minek következtében vörös pecsétes fekete palaczkhoz hasonlit, ha lábain áll.

Továdabb ugyanazon dombra egy europai urhölgy megy hintójában. A vékony bordáju hintó ide s tova zökög ugyan a rosz uton, de a bennülö urnö ezzel nem gondol s büszkén tekint szét a gyalogosokra. Konstantinápolyban hintóval birni nagy sor; és a kis szemü halvány arczu utczafiuk rikoltozva szaladnak utána, ha egy illyen az utczán végig csörömpöl.

Az utszélen egy csoport fátyolos asszony megy hintázó ingatag léptekkel s hangosan hahotáz. Szemeik fekete keretbe foglalt gyémántként villognak ki pókhálószerü fátylaik alól. Fogadni mernék, hogy bübájos dolgokról és szerelem italról fecsegnek, mert valamennyi török nö babonás.

Halk! Ágyuk dörögnek az erödböl s az imént érkezett hajó sürün viszonozza az üdvlövéseket! Valami történik a városban; siessünk oda.

Még épen jókor érkezém; a szultán kijött palotájából s tiszteletére az ágyuk a partról és a Bosporusban levö hajókról megdördültek. Üdv a szultánnak! A nagy ur, kelet szultánja, a Nap és Hold testvére, a hivök világossága, Allah helytartója e földön, föpap és király! Szóval minden a mi tetszik, feltéve hogy ollyasmi legyen, mit gyermekkorunk óta, mióta az Ezeregyéjszakát olvastuk, a hatalomról és fényröl álmodánk!

Ö császári felsége aranyos kaikja gyorsan csuszamlik a nyugodt sima vizen, az evezö lapátok kimért locscsanása tisztán hallható s én azon ezüstszerü hullámcsillogást is látom, mellyet az evezök rántása ver fel. Milly jelenet! Az égbolt, a viz, a partok mind olly csodás gyönyörüek s ott a távolban a hókoronás magas hegyek! — Én egy négyevezös kaikban fekszem, s ö felsége sétahajóját tiszteletteljes távolban követem.

A szultán mosheába megy, mert péntek van, a mohamedánok nyugvó napja. Örömrivalgással fogadják öt a merre megy, mert alattvalói szeretik s ö a legjobb fejdelem, ki valaha keleten kormányzott. Szelid vonásu s természetesen barna arczszinü ember, mintegy harminczegy éves. Európai divatu ruhát visel, bár szabója nem igen volt szerencsés a mérték vételben. Sötétkék kabátján gyémánt gombok ragyognak s fejét egyszerü fez fedi, az egyetlen megkülönböztetö jel korunkban a török és a hitetlen között. Olly nagy ur létére nem sok fény és pompa környezi öt. Egy pár kaik megy utána, s ha majd lóháton tér vissza palotájába, legfölebb tizenkét lovas teendi kiséretét, ugy látszik, kelet minden pompája pipaszárakba menekült, mert ezek közül egynek egynek értéke néha uradalmakkal ér fel.

A jószivü szultán uralkodása, minden gazdagsága s országának szépsége mellett is, az utóbbi idökben sok bajjal járt. Helyzete hasonlit ama házi gazdáéhoz, kinek sok szakácsa van. Az egyik elsózza az ételt, a másik sok borsot tesz bele s a harmadik az egész tálat olly dühhel boritja fel, hogy szintén csodálni lehet, ha tartalma a makacs, irigy, átalkodott szakácsokat

végig nem forrázza. Ha egymás kötényét olly daczosan nem rángatnák, ha egymást szivből lélekből nem gyülölnék, ha néhaneha egyetértőleg birnának dolgozni — milly kellemes lehetne konyhájok állapota! Igy azonban zagyvalékot föznek össze, mert mindenik külön-külön maga számára törekszik dicsőség és kitüntetés után, enmaga terveit főzi keveri, nem gondolva azzal, mit a másik ugyanazon edényben készit s mit sem törődik a szultán száj izével vagy a nemzet egészségével, melly azonban a habarékot keservesen elnyelni kénytelen.

Kebellázitó dolog arra csak gondolni is, mi ma Törökország s mi lehetne. Puskalövésnyire a hatszázezer lakosságu fővárostól a legjártabb vonalon sincs csinált ut, vagy hid, nincs ház, kert, nincs egy ápolt fa. Ki a város körüli magaslatokra kilovagol, bucsut vehet az emberalkotta müvektől, mert bár merre menjen, olly roppant s ekevasat nem ismerő pusztaságba megy, minő a svajczi legvadabb havasokon található. Tekintsünk végig a Bosporus partjain. Csupa elhagyott vidék. Alig egy eke piszkálgatja a földet, melly a világ legdusabb gabnatermő földjeinek lehetne egyike. Egyetlen török kereskedőbárka sem horgonyoz e csatornán; partjain egy szövőszék sem mozog; nincs bor-sajtó, gyár, ipar. Itt egy bánya, ott egy bánya — az ország ásványkincsei roppantak — de bányász nincs bennök. A törökök mit sem tesznek. Még ama csinos kis gőzösöknek is, mellyek a stambuli hid és Bujukdere közt járnak legénysége angol és kormányosai görögök.

De hát milly átok fekszik e szép országon s fonnyasztja lakóinak akaraterejét? Azon időtől kezdve, midőn Paleolog életét és koronáját veszté s második Mohamed hóditóként lépett Zsofia templomába, az átok folyvást tart s ez már rég azelőtt vette kezdetét. Konstantinápoly ugy látszik mindig szerencsétlen város volt és sötét fellegként valamelly kifürkészhetlen különös végzet nehezült reá. A természet mindent megtett éretfe, de az emberek semmit.

Az utczák rondák — az ebek és tolvajok veszélyesekké teszik. Nem látható itt kereskedelmi üzlet, ipar, kényelem. Tekintsünk szét. Görög sihederek rendetlenül szétbolyongó szamárcsordát hajtanak. Piszkos férfi-kofák rikácsolva kinálják az árult gyümölcsöt, sherbetet, czitromvizet. A kávéházakban álmos törökök iszszák a sürü fekete levet s szivják a kifogyhatlan csibukot, mellynek illata még az utczákon is átható. Egy ökrös szekér gyönyörü örmény leányokat vontat s lassan döczög odább. A teherhordó állatok és sétáló urak, lovagló basák s minden nemzetbeli emberek, a külföldi követek s tarka öltönyü, beburkolt és sárga papucsos török nök furcsa vegyületet képeznek, az uton, utfélen álló sirkövek és ama vad zene rikitása közt, mellyel amott egy ezred katona jö. Nem látni e katonákon sok rendet és fegyelmet, de azért derék harczias alakok vannak közöttük. Meg vagyok győződve, hogy örömmel s bátran mennének rohamba s inkább mintsem hátráljanak, darabokra vágatnák magokat.

Mit a nagy világ társas életnek nevez, az itt nem létezik, azon okból, mert Konstantinápolyban nagy a titoktartás. Még a piaczi kutyák és macskák is komoly pofát vágnak, mintha valami titkuk volna. Nem mintha sok titokban tartani valója volna e népnek, de ez már a török jellemhez forrt szokás. Talán emberemlékezet óta nem történt, hogy valaki nyiltan és világosan intézett volna egy kérdést szomszédjához, vagy hogy ez nyiltan és tisztán felelt volna reá Konstantinápolyban.

E titkolódzás valódi oka abban rejlik, hogy a töröknek mi mondani valója sincs. Mindamellett, hogy a török az uralkodó faj, az egész országban alig van három millió mohamedán, a többi görög, bolgár, örmény és egyéb had. A törökök magokat hóditókul tekintik s a legtudatlanabbak, legügyetlenebbek házájokban. A vagyon, értelmiség, kereskedelem, minden a meghóditott fajok kezeiben van. Ezek kényszerültek dolgozni hatalomért, tekintélyért, söt azért, hogy végmegvetéstől és gyalázattól váltsák meg magokat. Észrevették, hogy a tanulás legrövidebb uton vezet e czélokhoz s ezen utra tértek. S igy lön, hogy most épen az elmaradt török faj az, melly ismeretek hiánya miatt minden közügyből ki van zárva.

Ez teszi az országot és kormánylatát gyöngévé. A keresztyének nyomatás alatt élnek, igazságszolgáltatásnak hire sincs, a birák vesztegetése mindennapi dolog, a közpénztárak nincsenek kellő ellenőrség alatt, az adószedés sem értelmesen, sem becsületesen nem foly, nincs vasut, gépész, bányász, müvész, nincsenek iskolák, kereskedelem, ipar, földmivelés s mindezek miatt nincs pénz és hatalom: de ha e bajokon segitve lesz, akkor a töröknek nem lesz többé szüksége a nyugatiak hadi szövetségére s nem kellend félnie az orosztól, kit Omer basa tengerről és szárazról egyiránt félkézzel leend képes elüzni.

(Folytatjuk.)

Barnum életszabályai.

Közli: Dr. HEGEDÜS.

Gyakran tapasztaljuk azon különbséget, mi valakinek elvei, s tettei között létezik; hány ember beszél az erényről, ir bölcseleti müveket, holott rajta az erény, tettein a bölcsesség nyomait feltalálni csak bajjal lehetne; — hány aranycsináló mult ki inségben, állitólagosan birt titka daczára, s csalárdságának legbiztosabb legcsalhatlanabb jeléül. — Illyenek tanai közt, bármi szépen hangozzanak is, csak kevés életre valót fogunk találni, hasznosat nem igen tanulandunk.

Ellenben azok tanai, kik elveikhez hiven cselekedtek, s kiknek törekvését siker koronázta, bár kitől származzanak, bár mennyire mentek legyenek szónoki czifráktól, figyelmünkre kétségtelenül érdemesek, s viszonyainkhoz alkalmazva követésre méltók.

Ezek előrebocsátásával ugy hiszem tisztelt olvasóink,—kik Barnum életéből közlött vázlatokat átlapozva látták, mint vált a munkakerülő, szegény árva fiuból, munkás, gazdag s hires férfiu, — szivesen veendik azon szabályok közlését, mellyeket saját vallomása szerint cselekedeteiben követett, s mellyeket követve olly tekintélyes állásra, olly tetemes jólétre emelkedhetett.

„A sikeres üzlet *tiz parancsa* e következő:

1. *Olly életmódot válassz melly hajlamaidnak s tehetségeidnek legjobban megfelel.* Van, ki már természeténél fogva gépekkel s kézmüvekkel szeret foglalkozni, mig a másik minden kézmives munkásságtól irtózik, egyiknek egyik, másiknak másik keresetmód tetszik. Mint kereskedő mire sem vihettem, s valahányszor belekaptam mindannyiszor megbuktam. Állandó kiszabott fizetést nem kedveltem, nekem csak nyerészkedés izlett, — mig mások ép az ellenkezőt kedvelék. — Életmód választásában azért mindenki hajlamára ügyeljen, nehogy tévedve, a társadalom haszontalan tagjává s önmagának terhére váljon.

2. *Szentül tartsd adott szavadat.* Ne igérj, de ha igértél pontosan teljesitsd igéreted. — Nincs mi az ember hitelét jobban emelje, mint ha igéretét szigorun teljesiti; — ez egyszerü fogás által barátainak felesleg pénze rendelkezésére áll s sokan lesznek, kik neki szivesen szolgálnak.

3. *A mit teszesz, tedd egész erőddel.* Dolgozzál, ha kell reggeltől estig, akár idején van, akár azon kivül, a legkisebb követ se hadd utadban mozditlan állva, s mit most tehetsz ne hadd későbbre soha. — Mi, hogy tegyük megérdemli, megérdemli azt is, hogy olly jól tegyük, a hogy tőlünk csak kitelik. Sok ember meggazdagszik csak azért, mert a mit tesz, azt szivvel lélekkel teszi, mig más csak fél vállal dolgozván egész életén át szegény marad. *Becsvágy, erélyesség, szorgalom* s *kitartás* nélkülözhetlen, ha valamire vinni akarjuk.

4. *Légy józan, ne igyál szeszes italt soha.* Ki valamit elérni akar, annak okosan kell tennie; hogy tehetne pedig okosan az, kinek agyát szeszes italok göze elkábitá, kinek eszét a bor s pálinka élvezete eltompitá? — A barátság pohara között hány jó alkalmat szakasztunk el, melly többé vissza nem kerül; hány terv kivitele halasztatott holnapra, s holnapról pedig sohanapra; mert a szeszes ital élvezete által a sikeres müködésre nélkülözhetlen tetterő ellankadt.

5. *Remélj, de ne merészen.* Sok ember örökké szegény marad, mert minden terv biztos sikerrel kecsegteti, szüntelen egyik üzlettől a másikhoz kapkod mint Bernát a menyekőhöz; s

valamire egyikben sem viszi. Régi hiba a csirkéket megszámlálni mielött kikeltek, de régisége daczára sem vált jótékonyabbá.

6. *Szedd össze minden erődet.* Ha valamibe kapsz, annál maradj s addig el ne hadd, mig vagy kivitted, vagy azzal egészen felhagyni nem akarsz. — A szeg, ha folyton ütöm, végre a legkeményebb falon is keresztül megy, s ekkor hegyét elgörbithetni, s nincs ki többé kihuzná.

7. *Jó szolgákról és cselédekről gondoskodjál.* Csak becsületest s alkalmast fogadj, és ha hünek s ügyesnek találtad, tartsd jól. Ha vele meg nem férsz, kedélyét megváltoztatni ne kisértsd, hiába s sikeretlen lenne fáradságod; ne gyötörd öt s tenmagadat, hanem bocsásd el,— zsák megleli foltját, ő is meg fogja találni gazdáját.

8. *Tudasd üzletedet a nagy világgal.* Véka alá ne rejtsd mécsedet; ha üzleted a közönség pártolásától függ, tudasd vele, hirdesd a lapokban, de nem kevésszer, hanem gyakran; ha hirdetésekre garasokat költesz, nyakadon marad jószágod s pénzed is oda van; ha forintokat szórsz, aranyokat fogsz aratni; százan, ezeren, kik eleinte alig nézték meg, majd olvassák, majd figyelmesek lesznek s mig te nyugodsz, kerülnek vevöid, s ezeren fognak ismerni. A földmives is aluszik, mig gabonája nő, de ha nem vetne, nem is aratna.

9. *Kerülj minden felesleges fényüzést s jövedelmeid körén belül élj, ha ezt teheted a nélkül hogy szükséget szenvednél.* Nem kell jósnak lenni, hogy az, ki jövedelmét teljesen elkölti, soha sem lesz független ember. — Nehezen esik : szükebb lakásban lakni, kevesebb vendéget látni, kevesebb tánczvigalomban részt venni, szivarral, boritallal felhagyni, de ha a felesleget lehetöleg megszoritjuk s ezt félretesszük, a képzelt öröm helyébe a vagyon gyarapodásának melegitő érzelme fog járulni, dusan pótolva a nélkülözött fényüzési élveket.— Az avult kabát, kalap még *egy évig* megjárja. Friss viz a pezsgönél jobb izü, gyors séta egészségesebb a legszebb hintóbani kocsizásnál, fesztelen társalgás családi baráti körben, egy jó könyv vagy folyóirat több élvet nyujt mint bármi feszes estély vagy kocsmai mulatság. Volt egy barátom, ki félig nevetve panaszkodott egykor, hogy *egy uj pamlag 30,000 forintjába került*? A pamlag egyszerü volt, de uj s hozzá nem illettek a régi székek, azért uj székek rendeltettek, de ezekhez az avult szönyeg kopott, a tükrök kicsinyek voltak, szönyeg s tükör uj jött a lakba, — midön a butorral rendbe voltunk, ugy monda, azon vettük észre magunkat, hogy a ház ódon s szük, ugy hogy ujat kellett épittetnem, hogy öszhangzásba jöjjön butoraimmal. Igy került 30,000 frtomba e pamlag s tönkre is tesz, ha a szerencse kiválólag nem kedvez ez időben vállalatimnak

10. *Magadban bizzál, desenki másban.* Sikered tenmunkádon, saját erőd megfeszitésén alapuljon. Ne bizd magadat mások pártolására, magad légy önpártolód s ekkor pártfogodra mindig számolhatsz, mert régi, de igaz mondás :

„Mindenki saját szerencséjének kovácsa.“

Bár hányszor születnék! *)

Kis udvarom' kellő közepében
Egy galamb-pár repked szerelmében;
Szét repülnek, de csak a munkára :
Szalmáért megy az ártatlan pára,
S abbul együtt fészket raknak ketten.
Kis feleségemmel tanulunk e leczkén;
— Bár hányszor születnék, földmüves lennék én!

A tavasz tán csak azért ollyan szép
Hogy zöldbe jár városokbul a nép?
Virul tenyész, szeret ekkor minden;
S én mindennap gyönyörködve nézem,
Mint lesz anya a felviruló föld.
És lám segitek is e föld tenyészetén;
— Bár hányszor születnék, földmüves lennék én!

Nyáron, midön földeimet szántom
Gondolatim messze elbocsátom :
Meg-meg térnek a kis pacsirtával,
Melly fölöttem szinte szánt dalával;
Én is mint ő : ollyan szabad vagyok,
Hiszen csak kezem van a földdúló ekén :
— Bár hányszor születnék, földmüves lennék én!

Mikor a nap utolsó sugára
Elmerül a nyugoti rónába,
Elballagok ekém után haza,
Készen vár rám : nőm és a vacsora.
Vesszőn nyargal kis fiam elömbe;
Multomra gondolok gyermek-fecsegésén :
— Bár hányszor születnék, földmüves lennék én!

A marháim sorba hevernek le
Ugy nyugosznak, szinte nyögnek bele.
„Munka után édes a nyugalom“
E közmondást naponként tanulom.
Reggel korán uj erőre kelek
Munkámat ugy kezdem, a hogy jó keresztyén
— Bár hányszor születnék, földmüves lennék én!

Télen élem legszebben világom
Tele csüröm, tele van hombárom.
Ha adómat egyszer lefizetem :
A rosz időt falon át nevetem;
S olvasgatok a meleg szobában,
Azt olvasván nőmnek szelid nyugodt képén :
— Bár hányszor születnék, földmüves lennék én!

P. Molnár István.

*) Az a jó *mezei gazda*, a ki ezt a verset irta, maga sem tudja tán, hogy millyen szépet irt. Ez ám egészséges, tiszta érzésből származott dal, mellynek szerzójében, daczára ismeretlen nevének, könnyü felismerni az ihletett költöt. A beküldőnek köszönettel tartozunk e közleményért. *Szerk.*

A káplán.

(Életkép.)

A tudós és mivelt osztály nagy körében, mint árva, tollászkodó gém áll a káplán. Ifjabb éveit padokban ülte ki, kenyerét tanitgatással szerezte meg, uj évi ajándokul a mamák keserü labdacsait nyelé le, s miután 15—16 évig komor falakon törtek meg ifjuságának virágai, végre meglábbadván a censurának magasságait és mélységeit — káplánná lett. Ott áll most egy szük szoba falaihoz lánczolt Promethaeus, fizetése remény, s e remény ujból kinő, ha letörte azt a nepotismus irgalmatlan keze; jövője igéret, melly soha meg nem testesül, de azért nem zugolodik, hisz neki kell leginkább tudni, hogy türöké, szenvedöké a mennyeknek országa.

Igy haladnak évei, s már már az ösznek szele fehér hajszálakat is lenget itt-ott dogmaticus fején. Lassanként megfogynak még remény virágai is, s mint jégcsap hever keblében a szerelem napjától soha nem melegült sziv, megdermedt vágyaival s kihült óhajtásival.

De mégis hagyott fenn az ég számára egy szebb tájt, hova nem nyulhat be az irigység keze, egy minden földi salaktól ment égi tájt, mellynek határtalan vidékein a lélek üzi halhatatlansága elöérzetében nemes játékát s e dicsö táj az álmok országában van. Itt olvad le a képzelet melegénél a lelkét megkötött ébrenlét jege, itt ölt az magának szárnyakat, vig csattogással szelvén át a négy superintendentia határait, s midön lelke szárnyalásában olly helyre ér, hol gazdag nép nagy sereggel jár hallgatni az evangyélmi igét, mint nyilnak mosolyra ajkai, mint nyujtja kezét a lelke elött lebegö chárta után, s midön már szenvedésinek végét látja, egyszerre durva hang rántja vissza a földre, a bozontos funerátor áll ágya mellett már jókor reggel jelentve, hogy : „káplán uram! halottunk érkezett.“

Karancsi.

Az ekéről.

DIENES LAJOS.

Mikor falusi gyermekkoromban édes szülöimmel legelöször hagyám el szülöhelységem határait, s a legközelebbi városkában, — hova kirakodó vásárra mentünk — egy bolt ajtaja fölött egy ollyan földmivest láttam festve, a ki *arany ekén* szántott : e kép nekem olly igen megtetszett, elannyira lefoglalá

minden gyermekes képzelődésemet, összes vágyaimat, hogy én lettem volna széles e föld kerekségén a legboldogabb kis gazda, ha jó szülöim e vásárban egy kis aranyozott ekét leltek s azt nekem vásárfiául megvették volna.

Bár jó 30 év mult el már azóta, mégis ugy emlékezem azon napra, mintha ma történt volna; mert az a kedves arany eke olly mély barázdákkal szántotta be magát zsenge elmém emléktáblájára, hogy akkori gyermekded örömem s okoskodásom most is lelki szemeim előtt leng, s bár nem tudtam volna akkori eszemmel kellő okát adni, hogy miért gyönyörködöm olly igen épen az ekének aranyos voltában, azt bizton merem állitani, miszerint semmiféle más tárgy aranyból, ezüstből nem tetszett volna énnekem annyira, mint az a kajla szarvu, bajuszos gazdáju, csákos ökrü, a rásütö nap sugaraiban bübájosan csillogó *eke*.

Mostani eszemmel szemlét tartva gyermekkori érzelmeim, okoskodásaim, örömeim, bánataim fölött, ha az arany ekés érzelmek jutnak eszembe, ugy hiszem, hogy az a rendkivüli elragadtatás, az a repeső öröm illy ékes szerszám láttára, nem egyéb volt, mint egy ösztönszerü ágazata ama kegyeletnek, melylyel a jámbor falusi ember az áldott kenyér iránt viseltetik, mellynél fogva a földmives gyermeke, mihelyt járni, dadogni tud, már azt tanulja munkás szülöitől, hogy a kenyeret eldobni, reá lépni, rá pökni, vagy bármiféle illetlenséget rajta elkövetni

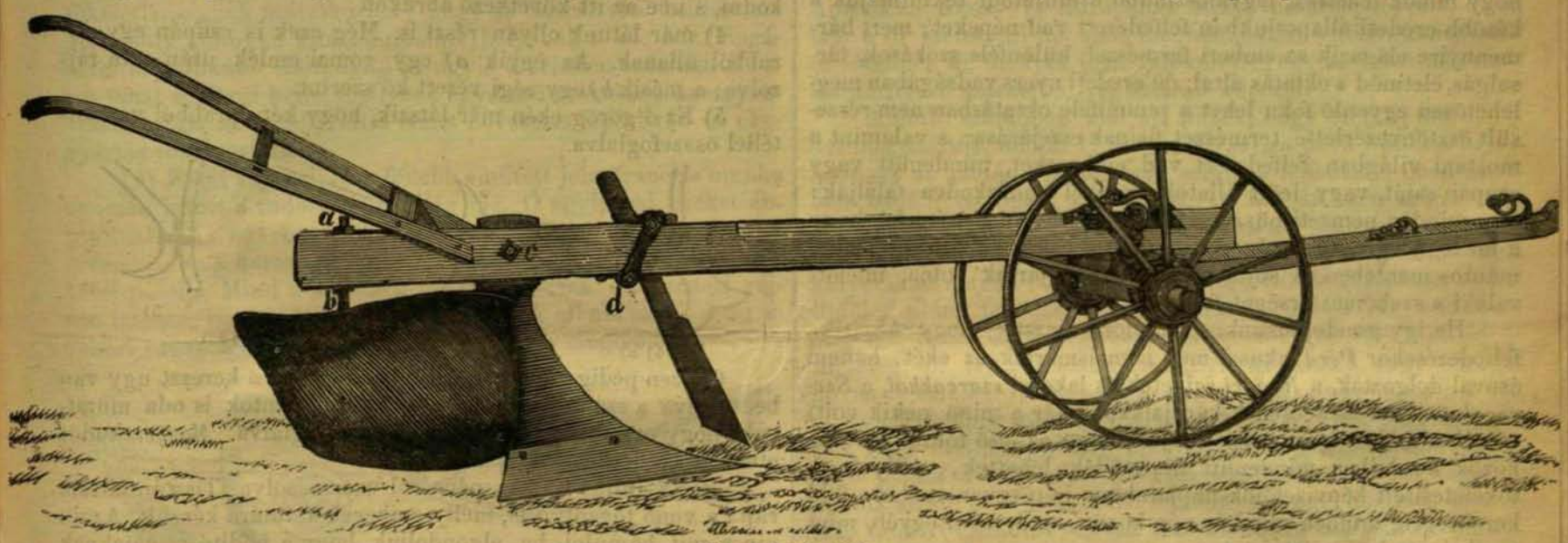

Vidacs István ekéje.

csunya vétek, nagy bün. — E kegyeletnek ugy hiszem, szükségkép át kell származnia azon szerszámra is, melly a kenyértermesztésnek nélkülözhetlen eszköze, — az ekére, mellyről a falusi gyermek már 5—6 éves korában jól tudja, hogy mire való; tehát illyen származásu lehetett az én arany ekés gyönyörködésem.

Mikorra a gyermekies ész teljesen megérik, a meglett ember kedvtelései nagyban különböznek a kiskoru örömektöl, mellyeket az ékes külcsin, ragyogó csillám teljesen kielégit, mig az érett eszü ember belbecset keres, valódi hasznu értéket ohajt.

Illyen érett eszü, valódi haszonért izzadó józan földmivesek számára rajzoltattuk ide *Vidacs István* országszerte elhirhedt ekéjét, melly legnagyobb részt vasból van ugyan, hanem annak, ki vele szántja földeit, aranyat terem.

Mielött ezen hazai gazdaságunkra nézve igen-igen fontos eszköz részletes leirásába bocsátkoznám, nem tartom fölöslegesnek röviden összeszoritva közölni a mit tudok az eke történetéről, származásáról; mert jól tudom kedves magyar népem, édes testvéreim! hogy — mint az ostornyelet — mindent töröl metszve szerettek.

Tehát vessünk nehány vizsga pillanatot, visszafelé messze, messze a világtörténet ama homályos részébe, a hol még nem tudták irásba feljegyezni a történt dolgokat, hanem csak szájról szájra adták az öreg emberek fiaiaknak és unokáiknak az apáiktól átvett, vagy saját korukban történt nevezetes eseményeket, mellyeknek hulláma ivadékról ivadékra folydogált a vének és bölcsek ajkain, egész ama világeseményes korszakig, mellyben a lángszellemü *Mózses* született, ki tüzoszlop társaságában vezérelte elsanyarodott nemzetét a szolgaság országából az igéret földére, s az általa megalapitott *szent könyv* lapjaira feljegyzé, nemcsak azon bölcs törvényeket, mellyeket népének szabott, hanem azon történeteket is, mellyeket a nép ajkáról ellesett.

Mózsesnek mind történeti jegyzetei, mind törvényei telvék a földmivelésre, szántásvetésre vonatkozó adatokkal. — A történeti adatok között legislegrégibb az, hogy az első pár ember két fia közül az öregebbik *Kain* földmives volt. Tehát a kik előtt a biblia szava szent, azok a földmivelés legelső bölcsöjét méltán kereshetik a paradicsom szomszédságában. — Ha elgondoljuk, hogy azok az emberek, kik a Bábel tornyát olly magasra szándékoztak épiteni, hogy annak csúcsa az eget érje, illyen munkához nem foghattak mindenféle czélszerü szerszám nélkül; bátran feltehetjük, hogy *kenyértermesztő* eszközeik ha tökéletesek nem is, de mindenesetre meglehetös fokán lehettek a czélszerüségnek.

De hagyjuk ez özönviz körüli mesés időket, s térjünk azon innen oda, hol már biztosabb adatokkal találkozhatunk.

Meg van irva József történetében, hogy az atyai szeretet irigylése fölött a miatt gyülölék öt meg bátyjai még inkább, mert azt álmodá, hogy együtt *„kötöttek kévéket a mezőn“* és az *ő kévéje felkele és megálla*, a bátyjaié pedig körülállák az ő kéjét és meghajták magokat az előtt.“— Továbbá az is meg van irva, hogy midön megismerteté magát József gabonáért jött testvéreivel, igy szóla hozzájok : „ezzel két esztendeje, hogy éhség vagyon a földön; de még öt esztendő vagyon, mellyben sem szántás sem aratás nem lészen.“ Itt világosan ki van mondva a *szántás* szó; a hol pedig szántani tudtak, ott szántó eszköznek *ekének*, is kellett lennie. — Törvényei között azt mondja Mózses, hogy *kétféle barmon szántani* nem szabad (azaz, hogy kétféle barmot nem szabad összefogni az ekébe,) a melly törvény nemcsak arról tanuskodik, hogy az ő idejében már ekével mivelték a földet, hanem oda is mutat, hogy *barmokkal vonatták az ekét*.

Ezen egy pár idézett helyen kivül az egész ó- és ujtestamentom tele van szántás-vetésről, aratásról szóló hasonlatokkal, példabeszédekkel, világos tanuságul arról, hogy midön a szent könyvet irták, akkor már mindennapi átalános foglalatosság volt a mezei munka.

Ha a mi szent könyvünktöl eltérve, betekintünk bármelly pogány nép történetébe, csakhamar meggyözödhetünk, hogy a földmivelés a mesés eredetü ösi szokások sorában áll, s olly tiszteletben tartaték, miszerint a földmivelés, — vagy jobban mondva — a földmivelö szerek feltalálóit Istenekként imádták nemzeteik. — Illyen volt a görögöknél *Triptolemos*, a rómaiaknál *Ceres*, az egyiptomiaknál *Osiris*, a chinaiaknál *Chin-Nong Fohi* ivadéka.

Annak bizonyitására tehát, hogy a földmivelés véghetetlen régi származásu, elég lehetne az is, hogy mióta az egészen vad

állapotból kissé kivetközni kezdettek az emberek, a természet nyujtotta nyers eledelektől is mindinkább elszoktak, s a szelidebb szokások haladtával, a földmivelésnek is lépvést kelle járnia; hanem az, hogy millyenek lehettek a legelső földmives eszközök, s minö fokozatban tökélyesültek? kissé fogasabb kérdés.

A történetbuvárok a földmivelésnek azon rendszeres kezdetét, midön az emberek *ekét, boronát, sarlót* kezdettek használni, Krisztus urunk elötti 2400 évre teszik.

Ugy hiszem, nagyon természetesnek fogja találni minden ember azt a gondolkodást, hogy a *magvetésnek* a *magültetés* az anyja, ösanyjuk pedig az áldott természet, melly megmutatta az első figyelmes embernek, hogy a földre hullott érett mag kicsirázik s ha gyökeret ereszthet, ollyan növény lesz belöle, s olylyan gyümölcsöt hoz, a minönek ő volt a magva. Ezt látva az ember, nagyon természetesen azon egyszerü gondolatra kelle jönnie, hogy a kedveltebb gyümölcsök s egyéb növények magvát a földbe rejtse, melly czélból ujjaival, vagy valami hegyes eszközzel lyukakat furdalt a földbe, s fel volt találva az ültetés

Egyik találmány a másiknak lévén édes anyja, azt is észreveheté könnyüszerrel az ültetgetö ember, hogy a porhanyó föld jobban gyümölcsözik, ezt is megkisérté hát olly eszközzel, a minöt az ő bárdolatlan esze legczélszerübbnek talált, a mellyek hogy minök lehettek, legvalószinübb utmutatóul tekinthetjük a később eredeti állapotjukban felfedezett vad népeket; mert bármennyire elágazik az emberi természet, különféle szokások, társalgás, életmód s oktatás által; de eredeti nyers vadságában meglehetösen egyenlö foku lehet a semmiféle oktatásban nem részesült ösztönvezérlette természet fiainak eszejárása; s valamint a mostani világban felfedezett vad embereket, mindenütt vagy csupán saját, vagy leölt állatok börével ruházkodva találják: ugy minden nemzeti büszkeségem mellett sem teszem fel, hogy a mi legislegrégibb, még Attilán is tul eső apáink arany paszomántos mentében és sujtásos nadrágban jártak volna, mielött valaki a szabómesterséget feltalálta.

Ha igy gondolkozunk, s fontolóra vesszük, hogy Amerika felfedezésekor *Peru* lakosai még nem ismerték az ekét, hanem ásóval dolgoztak, a *Kanári* szigetek ös lakosai *szarvakkal*, a *Szenegal* melletti szerecsenek kardjaikkal (már a minö nekik volt) turták a földet; bizvást feltehetjük, hogy az első földmives eszközök kezdetben mindenütt illyenfélék lehettek, mellyeknek tökéletesitett képviselöjök napjainkban is megvan széles e föld kerekségén, minden munkás nép között, melly nem egyéb, mint a sokszoros használatu *ásó*.

Hogy az öskori ásók nagyon tökéletlenek voltak, annál inkább hihetö, minthogy az érczek használatáig, — mellynek kezdetét 1900-dik évre teszik Kr. u. születése elött a történetirók — csak fát, éles, hegyes csontot, követ, csigákat, kagylókat s egyéb illyetén természetalkotta éles hegyes tárgyakat használhattak furó, faragó, metszö, vágó eszközül, mellyek segitségével képzelhetni minö ásót gyártott magának valami talpas galyból azaz öskori gazdasági gépész, a ki legelöször jött arra az okos gondolatra, hogy jó lenne abban a földturkálásban lábbal is elösegiteni a kezek nehéz munkáját.

Más meg ugy okoskodhaték, hogy, hátha könnyebb és szaporább munka lenne valami hegyes kampós szerszámot maga elött bevagdalni, s ugy felbolygatni vele a földet? s ime a *kapa, csákány* eszméje, melly már könnyen reá vezethette az embereket az *eke* feltalálására.

Hogy a legrégibb ekék, mellyekről a történet emlékezik egészen *fakó* ekék lehettek, onnét következtethetjük, hogy az eke feltalálása 500 évvel régibb, az érczek felfedezésénél s alkalmazásánál.

Minthogy pedig annyit beszélgettünk arról: valljon mikép s honnan származhattak az ekék, illö, hogy rajzban is mutassunk be néhányat, a mi kenyérterneszto legbecsesebb szerszámunk ösei s rokonai közül:

1) Az a koczkás harisnyás atyafi ollyan szánka forma ásóval dolgozik, a minö *Caschrom* név alatt még most is használatban van az ő honának egy vidékén, különösen gyephasogatásra. — Látni való, hogy ha lefektetnék talpára, s gerendölyt illesztenének a nyelébe, kész lenne az eke alakja, mellyre akaratlanul is emlékeztetett.

2) Ezen csákány (kapacs) forma eke rajza egy igen régi *siracusai* pénzből van lemásolva. — Csak egy darab fából állott ezen igen régi *eke*, mellynek bunkós részével a földet turták, hosszabbik ága pedig vonónyél volt.

3) E három szerszám szintolly tökéletlen mint az elöbbi. *Hetruriai* sirkövek után vannak rajzolva. Meg van róluk irva, hogy fegyverül is lehete használni szükség esetében. — A minthogy *Pausanius* is *ekével* harczolt *Marathonnál*.

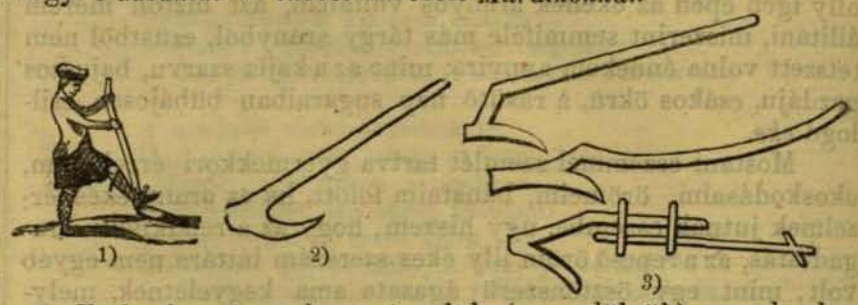

1) 2) 3)

Ezeknek még csak vonónyelük (gerendölyük) van, de olyan részök nincs, melly az ekeszarvat pótolná.

Minthogy ekeszarv nélkül kivált a tökéletlen szerszámnak lehetetlen egyenes vonalban dolgozni, illyesmiröl kelle gondoskodni, s ime az itt következö ábrákon

4) már látunk ollyan részt is. Még ezek is csupán egy darabból állanak. Az egyik *a)* egy római emlék után van rajzolva; a mésik *b)* egy régi vésett kö szerint.

5) Ez ó görög ekén már látszik, hogy két darabból van kötéllel összefoglalva.

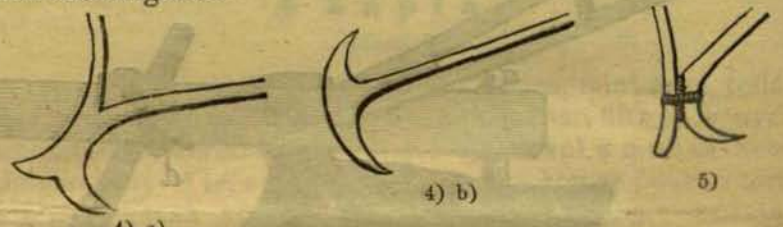

4) a) 4) b) 5)

6) Ezen pedig világosan kitünik, hogy az a kereszt ugy van becsapolva a szántószerszámba, s az alsó pántok is oda mutatnak, hogy ott több darabból van összefoglalva. *Monger* tudós etruriai eredetünek tartja.

7) Ez Julius Caesar pénzéröl van másolva. Tisztán látszik rajta a vonó fogantyu is, melly emberek számára készült. A min nincs mit bámulni, ha elgondoljuk, hogy a hóditó rómaiaknak igen sok rabszolgájok volt. — Idáig nem láttunk semmi ekevas formát.

6) 7)

8) Már ezen látszik a vas. Egy *Hesiodus* nevü görög költönek kéziratai között találtatott a rajz, a ki 900 évvel élt Krisztus ur. elött, s legrégibb iró, ki a földmivelésről említést tesz.

9) Ez egy római pénzről van rajzolva, s alig ha nem régibb az elöbbinél. Az a vélemény róla, hogy midön a rómaiak várost akartak épiteni, illyen ekével jelölték ki a várost keritö falak helyét, s ezen ünnepélyes rendeltetésénél fogva hihetö, hogy sokáig megtartották ös eredeti alakjában.

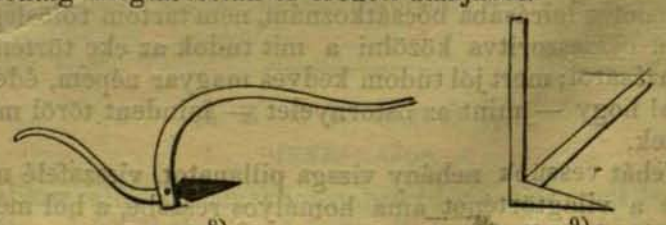

8) 9)

10) *Gingrot* nevü tudós munkájának rajzai között az ide másolt eke mint *marokkói* földmivelö szerszám van kitüntetve. — Meglepö hasonlatosságot lehet rajta észrevenni ahoz, mellyet a 8, szám alatt *Hesiod* görög iró kéziratai nyomán fölebb közöltünk.

11) Ó egyiptusi eke. „Description de l'Egypte“ (Egyiptom leirása) czímü pompás franczia munkának „régiségek“ rovatában fordul elő. — A könyv, melly után ezen ekét közöljük egyedüli maradandó gyümölcse Bonaparte Napoleon egyiptomi hadjáratának, az eke pedig annyiban nevezetes, hogy az eddig közlöttek sorában elöször fordul elő mint *kétszarvu* szántó eszköz, s hogy mindinkább közelit a mienkhez, az alakjáról látnivaló.

10) 11)

12) Ez ó görög eke. Eredetije egy régi jaspis köbe van vésve. *Caylus* rajzolta, s *Monges* ismerteti. — Itt feltünö a *csoroszlya* és *kerék*. — Első pillanattal észreveheti a szemlélö, hogy a kerék tökéletlenül van rajzolva, mert ollyforma, mintha a gerendöly a kerék felső részére volna helyezve.

Az eddig bemutatott ekéknél igen érzékenyül kelle ama tökéletlenségnek mutatkoznia, hogy az ekeszarvba beillesztett gerendöly könnyen kimozdulhatott helyéből, s ide oda inogásával még inkább elsilányitá az ugyis tökéletlen szántást. E bajon tehát segiteni kelle, mellynek egyszerü orvossága az ugynevezett *köldök* lön, melly által ismét nevezetes lépést tön az ekegyártás tökélyesbülése.

13) E két rajz szinte a fönebb emlitett jeles franczia munka nyomán jutott a tudományos világ elé. Ó egyiptusi ekéket ábrázolnak. Az egyiken a köldök-oszlopocska fülén keresztül a gerendöly van keresztül vonva; a másikon a gerendölyt erős kötél pótolja. Mind a kettönek van szántóvasa. Az eredeti rajzon látható, hogy *négy ember erőre* vannak alkalmazva, a mi az akkori rabszolgás idökhöz mérve épen nem meglepö.

12) 13)

14. Ez az első, melynek szarva alant szivalaku vassal, gerendölye gereblyeforma nyéllel végződik, *csinai* eke. A másik kaukazusi származásu. Ez utóbbik eléggé tökéletlen, s igen sokban hasonlit egy thébai ó képen látható ekéhez, mellynek minden része illyenforma, csakhogy a szarvai meredekebben állanak fölfelé, s orrával egyenesebben megy a földnek.

14)

15. Az ide rajzolt *kapacs-eke* (Haken-pflug) most is használatban van a csehországi hegyek között, s jó szolgálatot tesz

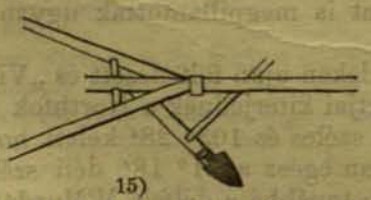

15)

a meredek föld szántásában. Ezt taligával használják, de van ollyan kapacs-eke is, mellyen taliga nélkül szántnak, s átalán véve a szláv népek használják, a minek hegyes földeiken kivül még az is lehet egyik oka, hogy a szántóvason kivül semmiféle vas része nincs, s igy sokkal olcsóbb más, mai világban használt ekéknél. — Már rátekintve is azonnal észreveheti az értelmes földmives, hogy illyen eke nem fordithatja meg a földet, hanem csak fölturja. (Folytatjuk.)

A déli sarkvidék.

Azon kisérletek felöli tudósitások alkalmával, mellyeknek czélja volt a rettenthetlen tengeri utazót Sir Joh Franklin-t jégfogságából megszabaditni, vagy legalább csontjait megtalálni, hirlapok és könyvek annyiszor emlitették *az északi sarkvidéket*, hogy az olvasóra nézve nem lesz érdektelen, ha öt *a föld ellenkező végpontjára*, a *déli sarkvidékre vezetjük*. E sark tengerein kevésbé uszkáltak elszánt tengerészek hajói mint az északién, hova elöször egy északnyugati átjárás felfedezésérei kilátás, ujabban pedig az emberiség közös érdeke vonta a tengerjárókat; délen semmi messze kiálló szárazföld nem tartóztatja fel utjokban a hajókat, és csak bátor czethalászok és a tudományok érdekében felszerelt vállalatok találnak alkalmat e magas szélességeket fölkeresni. Azért sokkal kevésbé ismerjük a déli,- mint az északi sarkvidéket; de azon kevés is igen lényeges adalékot nyujt némelly igen fontos természettani és természettörténeti kérdés megoldására, és elegendö arra, hogy a déli sarkat az északival ellenkező jellemünek itéljük. Mig ez utolsót, mint az áromlások irányából és más különféle jelenetekből egész bizonyossággal következtetni lehet, egy 2400 geog. mföld átmérőü viztartó övezi körül, mellynek szélei a három szárazföldrész Amerika,- Ázsia,- és Európának északi határait képezik, délen már a 67 szélességi fok alatt megmászhatlan vulkán-tömegfalak emelkednek ki, mellyek igen valószinüleg egy az egész *déli sarkot* környező szárazföld véghatárait képezik.

A mult században már azt hitték, hogy ezen uj szárazföldet megtalálták, midön 1772-ben *Kerguelen* nevü franczia hajóshadnagy az azután róla nevezett szigetet felfedezte. Cook azonban napfényre hozta a tévedést. De ámbár ezen sziget még messze fekszik a déli sarkkörtöl, és az 50° szélességig sem ér, mindazáltal az *Antarkticus* szárazföld kiváló két jellemvonása kinyomatát magán hordozza: a tisztán vulkánképződést, és feltünöleg silány fejlödését minden szerves életnek. Mig a *Melville* szigeten északi szélesség 75-ik, és Spitzbergen 80° alatt 67 és illetöleg 43 fajtu *Phanerogam* (nyilvánnöszülö vagy virágos növény) található, *Kerguelen* sziget csak 18-at mutathat fel, mellynek felénél több az alacsonyabb faju füvek közé tartozik. Fák vagy csalitók egészen hiányzanak, és a legnagyobb elöforduló plánta a *süly ellenes ernyös növény*. Szárazföldi nagyobb állatok szinte nem találhatók, egyedül a tenger hemzseg czethalak,- tengeri elefántok,- és sok más különféle halfajaktól; a partszirtek csüllök, mankóczok, és vészmadaraktól stb. E tekintetben is elönynyel bir az északi félgömb, mert az iramszarvas, pézsmály egész a 75° sz-ig. fölmennek, a Melville szigeten még nö a két-anyás füz és a Spitzbergen még buja legelöt talál az iramszarvas.

Cook ugyanazon utjában (1775.) mellyen *Kerguelen* fölfedezését megigazitotta, 10 szélességi fokkal déliebben, a nyugati hosszaság 28° alatt fölfedezte a *Sandwich* szárazföldet, egy szigetcsoportot. — Uj elöhaladást azonban csak e században lehete tapasztalni, midön Smith, a „Villiam“-brigg kapitánya, egy szigetcsoportot, „Ujdéli Skócziát“ fölfedezte. Ezen fölfedezés felvillanyozta a tengerjárókat, válalkozó szellemet lehelt a bátor tengerészekbe szembe szállni a tenger viharaival. — Az orosz Bellinghausen fölfedezte 1821-ben „Péter szigetet“ 89° nyugati hosszaság és 69° déli szélesség alatt, továbbá inkább északfelé az „I. Sándor“ partot, melly később szigetnek bizonyult be; mindazáltal ezentul messzebb kelet felé *Biscoe* 1832-ben partvidéket pillantott meg, mellyet „Graham földnek“ nevezett el; melly megszakadás nélkül Ujdéli-Skótia közeléig látszik elnyulni.— Ugyanezen tengerész a 47 és 53° keleti hosszaság alatt is fölfedezett egy partvonalt, mellynek összefüggése a későbbi fölfedezésekkel, mellyeket alább emlitendünk, — még eddig nincs bebizonyitva.

Husz éven át az orosz tengerészetet és különösen *Bellinghausen* kapitányt illette azon elvitázhatlan dicsöség, hogy a legdélibbnek ismert szárazföldet Péterszigetben fölfedezték; de 1839—40-ben csaknem ugyanazon időben három tengeruti vállalat létesült, Anglia-, Frankhon- és Amerikában, mellyek között az elsönek volt fentartva elödeinél sokkal messzebb délfelé

nyomulni, a déli szárazföldet fölfedezni, és a *delejes délsarkot* szorosan meghatározni. A szerencsés tengerész *Sir James E. Rosz* volt, unokája az északi sark körüli utja által elhirült Sir J. Rosz-nak, ki egyike volt a *delejes északisark* felfedezőnek, és azon helyen állott, hol a delejtü függélyes állást foglal el. — *Rosz* és társa *Crocier* kapitány „Erebus és Terror" hajókkal kiküldettek, hogy a Humboldt és Gausz által az egész földkerekségen öszhangzó delej-észleletek fölött készitett terv további kivitelére *delej-vizsgáldákat* (Observatorium) állitsanak a déli félgömbön fekvő különböző angol birtokokban, és az antarktikai szélességen észleleteket intézzenek.

Az 1839-ik év sept. 29-én Angliából elvitorlázott két hajó, Sz. Ilona-, Kápon, és Ausztrália egyes pontjain rövid idejü megállapodás után 1840-ik év jan. 1-én jutott el a *déli sarkkörig*, és egyszersmind a *ragjég* határaig, egy uszkáló, töredezett összetorlódott és egymásra halmozott jégdaraboktól képezett 3 foknyi széles *övhöz*, mellyen áthatolni csak keskeny csatornán és a gyengébb jégrögök áttörése után lehetett. Ez alkalommal ugyan néhány napi idő elég volt az akadályok leküzdésére hanem ritkán olly kedvezők a viszonyok ezen *sarkvidéken*; mert inkább a legnagyobb veszély fenyegeti a hajóst hasonló *jégrögök* közt; mint ezt az emlitett bátor tengerészek tapasztalák, midön második kisérletüket tették délfelé nyomulni. Ámbár második utjokban (hasonló évszakban) 7 szélességi fokkal jobban északnak, és 35 fokkal tovább keletfelé értek a *ragjéghez*, azt mindazáltal olly szélesnek találták, hogy 36 napig beszorulva kénytelenitettek maradni, és az erős északi áradat daczára, melly a hajókat a környező jégröggel együtt gyakran visszahányta, 7° széless. haladtak délnek. E helyzetben egyszer esti 9 órakor érte őket egy északról jövő dühös vihar. A tengerhullámok roppant magasra emelkedtek, és a legmagasabb jéghegyeken is átcsapkodtak; éjfél után uszó gránitsziklához hasonló keménységü hömpölygő jégtömeg tengeren álltak a hajók, melly a hullámoktól hányatva olly erővel ütődött a járművekhez, hogy az árboczok reszkettek, egy uj ütésre összezúzva lezuhanandók; a hajók elmerülése kikerülhetlennek látszék.

Engedjük Sir James-t magát beszélni. „A nagy vihar tetőpontját érte éji 2 órakor. Noha több mérföldnyire beljebb szoritatánk a *ragjég* közé, vastagságát gyengülni még sem vehettük észre; hajóink gördültek és recsegtek a töredező jéghegyek sulyos tömege között, melly fölött a haragos tenger óriási hullámaival dühöngött, egy nagy tömeget a másik fölé tornyositott, majd ismét tajtékzó hullámai alá temeté, iszonyu erővel egymáshoz csapva és szétzuzva. Borzasztó fönségét egy illy jelenetnek sem bármilly eleven képzelő erő, sem toll leirni nem képes, még kevésbbé lehet a nézők érzéseit utánérezni. — Mindenki szorosan a fedezethez tapadt, és a *legfőbb lény* akaratára bizva magát, leste sorsát, ki egyedül tarthata meg, és menthete ki mindnyájunkat a veszélyből. Léhtelen, aggályteljes várakozással figyeltünk minden ujabb zökkenés hatására, és az ingadozó árbocz rázkodó mozgásaira, minden pillanatban várva leroskadását. Habár délutáni 4 órakor a szélvész ereje fogyott egy kevéssé, de azért ellenállhatlan hévvel fútt; a lökések egészen oldalra fektették a hajót, és szétrongyolással fenyegették a vihar-vitorlákat; szerencsére még ujak voltak, különben ellen nem állhattak volna olly iszonyu rohamoknak. Ez időtájban a Terror olly közel volt hozzánk, hogy ha valamelly hullámhegyre fölemelkedett, az Erebus *széltáján* (Lee)| eső legközelebbi hullámhatárt láthatá, a közben levő völgyet torlodó jégtömeg tölté el; és ha a járművek magas hullámokról völgybe szálltak, egyiknek tetőjéről a közbe emelkedő hullám szegélyén keresztül lehete a másiknak nagy árboczkosarát tisztán kivenni; ebből lehet képzetet alkotni a hullámok magassága- és helyzetünk veszélyteljes voltáról." — Huszonnyolczórai dulás után csendesült a vihar, melly mindkét hajót megfosztá kormányrudjától. Kijavitván rongált hajóikat tovább nyomultak a jégtenger szélei felé, hol a jéggöröngyeket még szorosabban összenöve találák, és egy irtóztató hullámzat növelte a veszélyt. Csak illy erőfeszités után lehetséges e vidéken szabadtengerre jutni, melly aztán gyors és akadálytalan előnyomulást enged délfelé; de gyakran olly szorosan füződik egybe a *ragjég*, hogy továbbhaladásra gondolni sem lehet, mig más részről az egymásra zürzavarul tornyolt jégtömegek minden gyalogolási kisérletet lehetlenitnek.

De minden akadály daczára, az „Erebus és Terror" a déli sark felé tért első utjokban kevés nap alatt áttörék a *jégövet* és csakhamar szabad tengert értek, mellyen haladéktalanul evezték délfelé. — Már ekkor száraz földet hittek látni az ujonczok e messzevidéken, t. i. egy hófedte ágasbogas hegylánczat, mi azonban egy felhő felső szegélyénél egyéb nem volt, melly igen éles, de szabálytalan rajzával a határokat jelöli, mellyekig e szélességek alatt a légköri gözök fölemelkedhetnek, alatta a göz sürüsége minden fokain, felette a hidegür, mellybe az soha nem hatolhat. A látvány olly csalóka, hogy csak a sarkvidéken hosszabb tartózkodás által gyakorlott szemek különböztethetik meg a valót. Januarius 11-én tünt fel valóban szárazföld, mellynek általános ábrája azonnal elárulá annak vulkáni jellemét. Bámulatos, örök hó fedte hegylánczemelkedett szemeik előtt, csucs csucs fölött, meredeken a tengerből, és számtalan csoportban óriási jegedett tömegkint nyomult össze, melly a napsugaraitól világitva hasonlithatlan fényü látványt nyujta. A hegylánczok 7—10000 láb magas, és mindjárt a csucs közelében támadt, a közbeeső völgyeket betöltő jéghegyek több helyt mérföldekre nyulnak be a tengerbe, és magas, függélyesen meredek szirtekben végződnek. Egyedül itt, hol sem hó sem jég nem tapadhat, látszott az igen fekete *basalt* vagy a *láva*, melly az örökjég boritéka alatt hever. Az északnyugatnak emelkedő hegylánczok „*Admiralitás*" nevet kapott, és legmagasabb csucsa „Minto" és „Sabine" neveket, ez utolsó 9096 láb magas, 30 angol mértföldnyire van a parttól. A „Possessio" nevü kis szigeten kiszáltak.

A földnek gyanitott vulkánszerü képződése megtekintés után csakhamar bebizonyult, mert az egész sziget buborékos *lava* és *basalt* vegyületből állott, és mintegy 300 láb magas volt. A növényéletnek legkisebb nyoma sem volt látható, azonban számtalan *mankócz* sereg sürü tömegekben lepte el az egész szigetet; a szirtek legkiállóbb széleit, sőt a sziklák legmagasabb csucsait, éles orrukkal a soraikon keresztül utat törő jövevények után csapkodva; ezen rosz fogadásuk, — valamint durva és kellemetlen lármájok által, leginkább pedig a földfelületet *guano* rétegekkint elboritó ganajok büzével kényszeriték a kiszállókat az alig birtokolni kezdett szigetet odahagyni. Czethalak-, csüllök-, tengeri borjuk-, különbféle vészmadarak- és kevésszámu halak mellett egyedüli lakosai ezen rideg és sircsendes vidéknek a *magellani röptelenek*.

Ezen gyakran 60—75 fontos madarak rendkivül nagy számmal találhatók. Igen együgyü — és lassuk, a vadászt olly közelre bevárják, hogy az doronggal fejbe ütheti őket; ha vizbe esnek, némellykor ismét felkapaszkodva olly fenyegető állásba helyzik magukat, mintha üldözőjöket megtámadni akarnák, kinek azonban nem lehetnek veszélyesek. — Döczögő járásuk ugyan lassu, de hason csuszva igen sebesen haladnak a mély tengeren, melly alkalommal hátranyujtott lábaikkal előre tolják testüket. Életük olly szivós, hogy az Erebus utasai jónak látták őket könkéksavval (Acidum hydrocyanicum) megölni, mellyből egy evőkanálnyi elegendő percz alatt véget vetet életüknek. A czethalak ezen távolesö szélesség alatt olly kevéssé félénkek, hogy a hajó elöl ki sem térnek, és ennyira gyakoriak, hogy az Erebus utasai 30-at is megpillantottak ugyanazon időben különböző irányban.

A déli sarkvidéken ujan fölfedezett és „Victoria" nevet kapott szárazföld partjai kiterjednek a Northfok legészakibb csucsától 70° 31′ déli széles és 105° 28′ keleti hossszus. alatt keletdélkeleti irányban egész a 71° 18′ déli széless. és 170° 55′ keleti hosszuságig; továbbá a délfelé M'Murdó tengeröbölig 77° 30′ déli széless. és 165° keleti hosszuságig. E térség déli felén mennyire a tengerbe messze benyuló *ragjég* megitélni engedi, a szárazföld szembetünőleg nyugatnak látszik visszakanyarodni, és a mögötte elhajózók szemei elé egy a távollátszó térnek fekvő magas hegylánczot tüntet föl, melly Albert nevet nyert a fölfedezőktől, és mellynek a közepében igen valószinü számitás szerint kell a *delejes déli sarknak* létezni. (Vége következik.)

TÁRHÁZ.

Gazdákat érdeklő rovat.

A kenyérgyökér. (Yam; dioscorea japanica.) A burgonyáról Martyr Péter utazó tett először említést 1493-ban; a 16-dik század első felében pedig a spanyolok hozták azt először be Europába Amerikából a Quitot környező hegyek tájékáról. 1565-ben már az irlandiak is ismerék, egy rabszolgakereskedő által, ki Amerikában azzal élelmezte fel hajóját. Angolhonba csak 1586-ban hozta a hires Drake Ferencz világhajós; mindazáltal Németországban méltaták legtöbb figyelemre, hol 1647-ben már meghonosult, a 30 éves háboru alatt pedig átalánosan elterjedt. Angliában 1662-ban ugyan már a tudományok akademiája (Royal Society) is buzditá a lakosokat e növénytermesztésére, mindazáltal azt csak a mult század közepe táján kezdék átalánosan mivelni. Hazánkban 1770-ben kezdék mivelni a Kárpát soványabb vidékein és a bánsági és bácsi német telepekben, Szabolcs, Bihar és Arad stb. megyében azonban csak 1788-ban ültették először II. József alatt, ki korszakot alkotott hazánk burgonyatermesztésében; ő annak termesztését különös kötelességül tevé az általa kinevezett tiz kerületi elnöknek. Az első és második magot e végre maga a kormány ingyen szolgáltatá *). Igy lett átalánossá honnyel tettek kisérletet, de egyik sem felelt meg a várakozásnak. Öt év előtt hoztak Francziaországba egy növényt Csinából, melly ha nem pótolja is teljesen a burgonyát, de megszokva égaljunkat felette nagy hasznot nyujthat. E növény a *kenyérgyökér* (Yam; dioscorea japanica). Előnye a burgonya felett, hogy mint a csicsóka is,kiállja földben a telet. Szára megnő 1—2 láb magasra. Szereti a porhanyó földet s inkább a könnyü homokot, mint agyagot. Párisban 1850-ben tették az első kisérletet vele, 1851-ben már szabadon termeszték, mikor is 3 láb magasra megnőtt. October végén szedték ki a földből, de ugy látszott, hogy kár nélkül akár nov. végéig ott hagyhatták volna. Gumóin első évben semmi elágozás nem látszott, de később kettős, sőt hármas is mutatkozott. Gumóról termesztve legelébb megérik, mert dugvány után 14—16 hó alatt fejlik csak ki. A télen át földben maradt gumók már april második felében, az aprilben kirakottak pedig csak május végén csiráznak ki. A kin telelt gumók tavaszkor teljesen épek voltak. Télen pinczében sokkal eltarthatóbb a burgonyánál, mert nem csirádzik olly hamar ki; ehhez járul még az is, hogy a földben 3 évig is eláll a romlásnak legcsekélyebb nyoma nélkül. Mint a csicsóka is több évig megmaradhat ugyanazon földben és igy nem kell évenként ujra kiültetni.

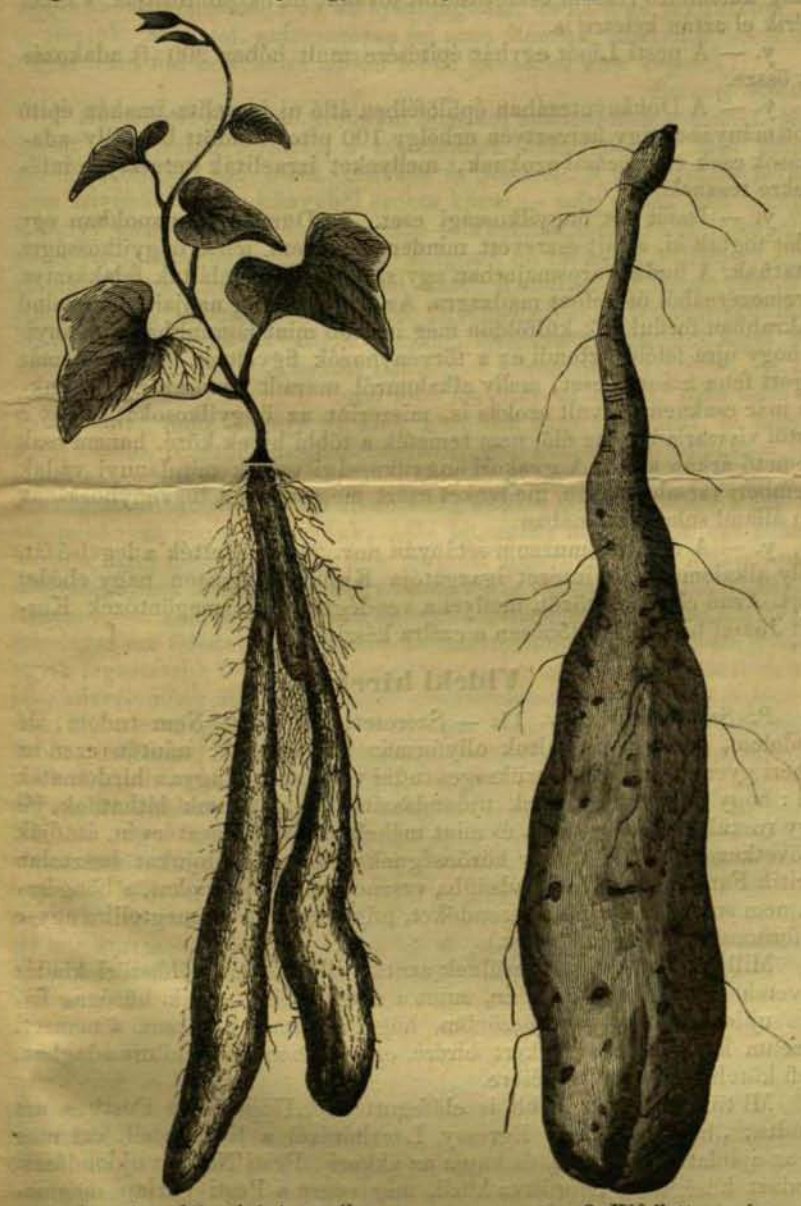

1. A kenyérgyökér csirázó gumója (term. nagyságban.)

2. Kifejlett gumó (1/3-a a term. nagyságnak.)

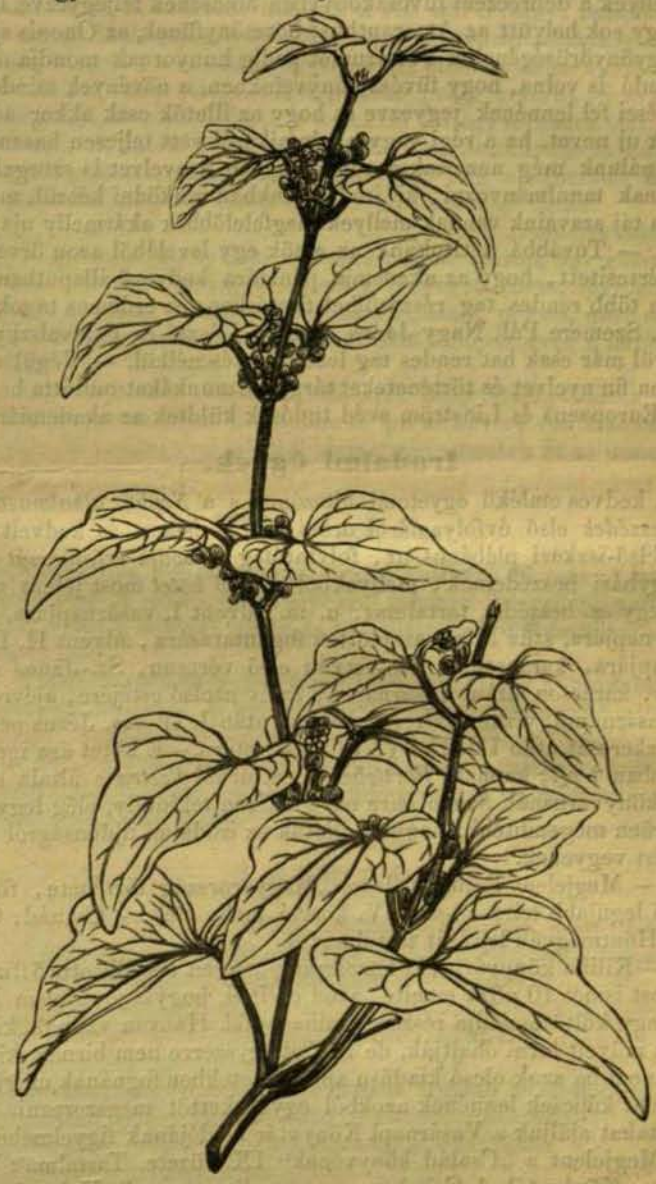

3) Á kenyérgyökér szárának csúcsa (term. nagyságban.)

nunkban ezen hasznos növény, melly főkép a szegényebb osztályra terjeszté ki áldásait. Héjából durva papirt, zöld száráből hamuzsirt készithetni, zöldszára ezenkivül még takarmánykép is használható; elfonyadt szára pedig jó trágyát ád. A burgonya annyira tápláló, hogy kellő mozgás mellett egyedül ezzel is megél az ember. Készitnek belőle lisztet, eczetet, keményitőt, pálinkát, keverik a kenyér közé stb.; de ki tudná előszámlálni mi mindenre használható a burgonya. Azonban nehány év óta e hasznos növényt mintegy betegség rohanta meg. Hasztalan volt a tudósok minden igyekezete, a burgonyavésznek sem eltávolitását, sem okát nem tudták kifürkészni, s azon véleményben kezdtek megállapodni, hogy a burgonyanövény ki fog veszni a földszinéről és már kerestek is más növényt, melly annak helyét pótolni fogná. Tiz év óta több növény-

*) Horvát Mihály, Ipar és keresk. tört. 1840.

Hazánkban is tettek már a kenyérgyökérrel kisérletet a magyaróvári gazdaképző intézet kertjében, hol is ujra bebizonyult e növény azon hasznossága, mellyet róla előbbi kisérletek után idáig tudunk. Legujabban nov. 23-án a párisi központi kertészegylet gyülésében Raymond egy kenyeret mutatott be, e növény lisztjéből, melly felette jó és kellemes izü; ez alkalommal az egylet Montignit, ki először hozta e növényt Francziaországba Csinából, hol azt *ignam*-nak nevezik. Képeink közül az 1) e növény csirázó gumóját mutatja természeti nagyságban; a 2) kifejlett gumót a természetinek 1/3-nyi nagyságában; 3) a növény szárának csucsát természeti nagyságban. *(J. L.)*

*— Dicsérettel és egyszersmind örömmel kell felemlitenünk, hogy Galgóczi Károly, kinek gazdászati statistikája olly nagy figyelmet gerjesztett, nemzetgazdászatunk érdekében nemcsak idejét, fáradozásait, szellem tehetségeit, de anyagi tehetségét is kész a haza oltárára tenni.—

*

Egy majoros gazdasági példányintézetet szándékozik felállitani, fekvő vagyon azonban nem lévén rendelkezése alatt, de birván annyi erővel, hogy egy épületekkel ellátott 100—150 holdas gazdaságot a fönebbi czélra beruházzon és felszereljen: „Ugyanazért — ugymond — tisztelettel nyilvános felszólitást intézek mindazokhoz, kik ez ügy iránt lelkesedéssel viseltetnek; egyesekhez, kiket a sors e kedves hazában kiterjedt fekvő birtokokkal megáldott, szintugy mint községekhez és testületekhez, a többek közt különösen is azokhoz, melly községeknek ez ügy körül már nyilatkozatukat birom, méltóztassanak velem közleni, hogy egy illy majoros gazdasági példány-intézet részére micsoda feltételek alatt hajlandók 100 legfelebb 200 holdnyi a czélnak megfelelő földet rendelkezésem alá bocsátani.“ Az intézet felszerelésében a segélyezést ugyan nem fogja visszautasitni, de arra igényt nem tart, s az intézet felszerelését szerződésileg előlegesen megállapitandó terv szerint önerejéből igéri teljesiteni. Ajánlkozók magához Galgóczi Károly urhoz kéretnek fordulni (Pestre Széchényi sétatér 4. sz. I-ső emel. 8. ajtó) ki is felszólitását a „P. N.“-ban közlé először, honnét azt mi is átvetttük.

Tudós társaság.

a.— A magyar akademia nov. 26-án tartott természettudományi szakosztályi ülésében némelly előzmények után Dr. Csorba Jós. a növénytani műszavakról s különösen némelly növények táj és vidéki nevéről, értekezett, mellyek a debreczeni füvészkönyvben nincsenek feljegyezve. Igy emlité, hogy sok helyütt az Amaranthust börzsönyfünek, az Ononis spinosat szamárgyönyörüségének a Veratrumot pedig hunyornak mondja népünk. Ohajtandó is volna, hogy füvész könyveinkben, a növények minden tájelnevezései fel lennének jegyezve és hogy az illetők csak akkor adnának azoknak uj nevet, ha a régi vagy a nép ajkáról vett teljesen használatlan volna; nálunk még nemcsak a tudományt de a nyelvet is szorgalmasan kell annak tanulmányozni, ki irodalmunkban müködni készül, mert sok régi, és táj szavaink vannak mellyek megfelelőbbek akármelly ujan faragottnál. — Továbbá a titoknok az elnök egy leveléből azon örvendetes hirről értesitett, hogy az akademia pénztára kedvező állapotban levén, ujonnan több rendes tag részesülhet fizetésben; ez érdemes tagok Erdy, Balogh, Szemere Pál, Nagy János, Szalay László és Fridvalszky. Ezeken kivül már csak hat rendes tag leend fizetés nélkül. — Végül a titoknok azon fin nyelvet és történeteket tárgyazó munkákat mutatta be, mellyeket Europaeus és Linström svéd tudósok küldtek az akademiának.

Irodalmi ügyek.

A kedves emlékü egyetemi hitszónok s a *Néphez alkalmazott egyházi beszédek* első évfolyamáról országszerte ismert és kedvelt *Szabó Imre*, felső-iszkázi plébános ur, folytatólag *második évfolyamát* adja ki jeles egyházi beszédeinek, mellyekből az *első kötet* most jelent meg, s huszonegy sz. beszédet tartalmaz, u. m. advent I. vasárnapjára, Szent-Miklós napjára, szüz Mária szeplőtlen fogantatására, advent II. III. IV. vasárnapjára, karácsonra, Sz.-István első vértanu, Sz.-János apostol napjára, karácson utáni vasárnapra, az év utolsó estéjére, ujévre, ujév utáni vasárnapra, vizkeresztre, vizkereszt után I. II. vas. Jézus nevenapjára, vizkereszt után III. IV. V. VI. vasárnapra.—E kötet ára igen szép kiállitásban *1 pft;* kapható *Hartleben K. A.* urnál *Pesten* s általa minden hiteles könyvárusnál. *Szabó Imre* neve e téren tekintély, elég legyen azt egyszerüen megemliteni, hogy az illetők ez irodalmi ujdonságról kedves tudomást vegyenek.

; — Megjelent Palugyai Imre „Magyarország története, földirata s állami legujabb leirásá“-nak IV. kötete, melly Békés-, Csanád, Csongrád és Hontmegyék leirását tartalmazza.

;— Kilián könyvárus, ki *Vörösmarty* müveit leszállitotta 5 ftra, azok árát most ismét 10 pftra emelte, azon czélból, hogy a jövedelem harmadát a nagy költő családja részére ajálhassa fel. Hányan vannak, kik nagy költőnk müveit birni óhajtják, de 10 ftot egyszerre nem birnak kiteremteni, hanem ha azok olcsó kiadásu apró füzetekben fognának megjelenni, havonként képesek lennének azokból egyet kettőt megszerezni. Az itt mondottakat ajáljuk a Vasárnapi Könyvtár kiadójának figyelmébe.

*Megjelent a „Család könyvének“ IX. füzete. Tartalma: Ujfalvi Krisztina, Kővárytól. A Csimborasszo, (aczélmetszettel). Vulcanizmus. (3 fametszettel). Magyar hagyományok Attiláról. Közlemények Ausztraliáról (13 fametszettel). Egyveleg.

Nemzeti szinház.

NOVEMBER. X. Aranyváry és Campilli tánczelőadásaik nagy közönség előtt és erős tetszés mellett mentek végbe. Azért mi még sem szavazunk egy állandó ballet tartása mellett. A tapasztalás bizonyitá, hogy az sokkal többe kerül, mint a mennyit jövedelmez. Majd, ha nagyon sok fölösleges pénze lesz a szinháznak. Még most eléhbvaló a hiányzó drámai szakosztályok betöltése.

XI. Bolnai visszatért győri vendégszerepléseiből, hol a közönség tetszését sikerült kivivnia.

XII. A drámabiráló választmány egy uj vigjátékot fogadott el Kövér Lajostól: „Hüség hütlenségből“ czim alatt. Megforditva inkább találó lenne e czim. Jövő héten szinre fog kerülni László jutalomjátékául.

Tárogató.

y.— „A magyar költők fejedelme többé csak névben, müveiben és emlekben él. A hazai irodalom fődisze, a magyar költészet százados tüneménye, a nyelv ékessé teremtője, szóval egy nagy nemzet méltó büszkesége *Vörösmarty Mihál* Pesten f. november 19-én meghalt. A babérral koszoruzott költő 1800-ik év december 1-én, Fehérmegyében Nyéken született s első iskoláit e város falai közt végzé. A halhatatlan nevü halott s legnagyobb magyar költő Székes-fehérvári tisztelői, születése napján f. évi december 1-én a sz. Ferenczrendüek templomában délelőtti 11 órakor gyászmisét fognak tartatni, a mi ezennel a t. cz. közönségnek jelentetik. Azon férfiu emlékének megünneplése, ki a magyar irodalomra a legtöbb fényt árasztá, minden honfinak kötelessége. Az átalános elismerés és országszerte nyilvánuló tiszteletteljes sajnálat, nem jutalma a valódi érdemnek, — csak természetes következmény.“ Illy tartalmu gyászlapot osztának szét elhunyt nagy költőnk székesfehérvári tisztelői mult hó nov. 25-én, melly is a jó, szent és nagy iránti lelkesültségöknek, leghangosabban és dicséretesebben szóló bizonyitványa. Egyes ugy mint egész nép, melly az érdemnek és erénynek áldozik elismeréssel és emel oszlopot, ez által önmagát örökiti meg. Vajha mindegyikünk meggyőződnék valahára e legszentebb örök igazságról!!

y. — Az angolok Pesten állandó lóvásárlási hivatalt állitottak. Az ország különböző részein összevásárolt lovakat itt öszpontositják, s innét kisérik el aztán keletre is.

y. — A pesti Lipót egyház épitésére mult hóban 900 ft adakozás jött össze.

y. — A Dohányutczában épülőfélben álló uj izraelita imaház épitő bizottmányához egy keresztyén urhölgy 100 pftot küldött be. Illy adakozások csak viszonzásai azoknak, mellyeket izraeliták keresztyén intézetekre tesznek.

y. — Ismét két öngyilkossági eset. A Dunából a napokban egy hullát fogtak ki, a rajt észrevett minden ismertető jelek öngyilkosságra mutatnak. A budai városmajorban egy szabólegényt találtak felakasztva selyemczérnából összefont madzagra. Az öngyilkosság napjainkban mind gyakrabban fordul elő, külföldön még inkább mint honunkban, elannyira, hogy ujra felébresztendi az a törvényhozók figyelmét. Egyszer már forgott fenn hasonló eset, melly alkalomról maradt fenn azon napjainkban már csaknem elavult szokás is, miszerint az öngyilkosokat, hogy e büntől visszariadjon az élő, nem temeték a többi hivek közé, hanem csak a temető árkán kivül. A gyakori öngyilkossági esetek mindannyi vádak az emberi társalom ellen, mellyeket azért meggátolni a törvényhozásnak nem álland soha hatalmában.

y. — A nemzeti muzeum sétányán nov. 24-én ültették a legelső fát, melly alkalommal, az intézet igazgatója Kubinyi Ágoston nagy ebédet adott. Azon csinos öntözőt, mellyel a vendégek a fát megöntözék Kortsák József bádogos különösen e czélra készité.

Vidéki hirek.

P. Sz. Király, nov. 11. — Szeretett barátom! Nem tudom, de gondolom, a ti ujdonságaitok ollyformán keletkeznek; miután ezen az emberi gyengeség szerint szükséges tudni valókat csakugyan hirdetnetek kell: hogy neki gyürköznek ujdondászitok és mit csak láthatnak, jól vagy roszul, rögtön jegyzik, és mint méhek rakottan hazatérvén, átadják a következő lap által a nagy közönségnek; vagy ha hálójukat hasztalan meritik Fama tengerébe, aladságba vesznek más hirlapokat, s böngésznek nem sokára visszaböngészendőket, mig nem a rovat megtelik; ugy-e illyformán van? (Igen. Szerk.)

Millyen furcsaságok kerülnek azután illy módon többszöri kiadás és versio által, im olvasd: én, mint a magyar föld egyik hüséges fia, épen ujdondászaitoknak köszönöm, hogy alkalmat találtam, a nemzeti muzeum körül ültetendő kert hirére, egy kis homoeopathikus adagban, honfi kötelességem teljesitésére.

Mi történt?! Legelébb is előfogott az „Ungarische Post“ s azt mondta, „hogy bizonyos Egressy Laczházáról a Kunságból, ezt meg ezt az ajánlatot tevé“ stb. és kapja az akkori „Pesti Napló“ ujdondásza, mindazt hüségesen leforditva közli, mig végre a Pesti Hirlap megmagyarázta, hogy biz azon Egressy nem Laczházára való, hanem másik.

Természetesen nem tehettem akkor egyebet, mint mosolyogtam; nem remélhetvén hallgatásra birni az ujdondászokat még azon kérésemmel sem, hogy lennének szivesek respectálni becsületes honfi érzelmemet, mellyszerint mint különben is csak tartozásából fizetőnek, t. i. nem szabad tehát a jobb kéznek arról, mit a bal adott, tudni.

De hasztalan, mert bekövetkezett ősz és vele azon kellemes értesités, hogy megkezdendő levén a muzeum körüli ültetés, a kötelezett ültetményeket szállittatnám helyre; mi a rendelt időre meg is történvén, bezzeg mind előbbi mosolyom-, szintugy hallgatásomért is busáson meglakoltam; mivel ujból hozzáláttak az ujdondászok, és mig egyik egyszerün tudatta, hogy már pár száz ültetmény érkezett; a másik azt mondta, „miszerint egy pár látogatatlan hangverseny-terem befütésére is elegendő ültetvény szállittatott a muzeumhoz;“ mig végre a harmadik ugy irta körül, „hogy pár száz ültetvényt a birtokomon lakó *kunok* ingyen és önkényt szállitottak Pestre;“ és ez az ok, miért, — ne talán a helyte-

lenül szerkezett ujdonság botrányköül szolgáljon — megszólalni kötelességemmé lett.

Le tehát a kalappal szeretett barátom! mert nem az én földemen lakó kunok, a millyen perse nincsen; hanem Laczház város érdemes tanácsa, megtudván valamint azt, hogy én ültetvényeket ásatok a magyar nemzeti muzeum számára, szintugy fájdalom azt is, miszerint a nemzeti muzeumnak még a beszállitási költség is sajnosan esnék, köteles honfi érzelemtől ihletve tudtomon kivül önkényt elhatározá és levél által értésemre adá, hogy ingyen fogja a sokszor emlitett ültetvényeket helyre szállitani; és igy lőn, hogy 12 laczházi kocsi, az ezer s nehány ültetvényt, még a pesti vámon meg is vámolva beszállitá; miért a czimzett városnak ezzel őszinte honfi megismeréssel adózok!

Tisztelem én a becsületes czélt, melly az illy és hasonló ujdonságok hátterében rejlik. De mond! azonkivül hogy a hibáson adott ujdonságok bajt is okozhatnak, el van-e velek a czél érve? van-e lélektani tapintat a számitásban!? — Ime majd egy évig használtatok Vasgereben Istokjául, és vajjon használtam-e többet, mint Vasgereben Istokja?? — alig hiszem!

Ugy jártatok velem szeretett barátom, mint a hajdani kisasszony, kit addig hordtak a dalidókba, mig utoljára sem tánczosa sem udvarlója nem jutott, sőt kigunyolták, már pedig azt csakugyan nem érdemlette.

Sok szónak rövid értelme tehát az volna, hogy jövőre egy kissé szigorubban regestraljátok az ujdonságokat, és ha nem javithattok, ne rontsatok. Mert jaj, százszorosan jaj azon honnak, mellynek becsületes ügyei iránt fiai ösztökélés nélkül többé lelkesülni nem képesek!!

Egressy Samu.

Kolozsvár, nov. 20. Irodalmi hirekkel kezdem meg soraimat. Megjelent: „Szerelmi levelező, a szerelmesek használatára.“ Irta Kassay Adolf. Kolozs. 1855. 8-rét. Barráné és Steinnál. A ki szerelmes leveleit nem szivéből, hanem könyvből szokta kiirni — még annak sem ajánljuk e könyv megvételét. Vásári munka. — Továbbá Incze D. és Herepei G. az „Ujtestamentom magyarázata“ dolgozói uj, czélszerü vállalatra egyesültek. Czime: „Uj testamentomi Káté“ A munka két részre osztva jelenend meg. Ajánljuk az illetők figyelmébe! — A terménykiállitás f. hó végéni megnyitását halljuk beszélni; érdekességét növelni fogja Keményfi ur által Párisból hozott ritkaságok közszemlére kitevése. *r. l.*

Nagybánya, nov. 24. Soha több fát mint az erdőn, soha több kalendáriomat, mint mennyi az idén 1856-dik évre megjelent, és megjelenni készül, tele mindannyian mennydörgésekkel és villámlásokkal, hó, jég és záporesőkkel, és az Isten tudná megmondani mennyi és hány réginél régibb anekdotákkal. A kiváncsiság minket is rávitt, hogy a sok közül néhányat végig betüzzünk; hála Istennek, hogy a sok égi háboru közül a tüzes menykő belénk nem csapott. Annyi zivataros időt is jövendőlgetnek azok a naptárak, hogy csoda — és ezt nem tréfából mondjuk, hanem egész komolyan — ha az embert a guta előre meg nem üti. Pedig felesleges ám felednünk, miként a kalendáriomok időjövendölése, korunk egyik legsötétebb foltja, valóságos szégyene, s azok, kik ezt közrebocsátják, közvélemény általi megrovást érdemelnek, s mint ollyanok tekintendők, kiket az alapos tudomány már régen kinevetett. Vannak, több szükkeblü „tudósok“, kik az időjövendölgetés mesterségét, csak azon machiavelli okból helyeslik, mivelhogy „*a népnek* — mint ők mondják — *nem árt egy kis vakhit!*“ A naptárak szokásos időjóslatai — ha jól tudjuk — a XIV. vagy XV-dik században, tehát a sötétség ifju korszakában vették kezdetöket, babona, vakhit és jóslati tartalmukkal együtt, mik legkivált háboru, dögvész és királyok halálára vonatkoztak. Regiomontanus (Müller János) volt, ki a legelső naptárt 1476. Nórinbergában világ elé bocsátotta — világ elé, ámbár abból egyegy példány ára 12 magyar arany volt. E naptárak, biztos tényezőkül szolgáltak arra, hogy az emberi nem, melly még teljes vadsági korszakát élte, csakis a természet benyomásainak hódolt — később, midőn némi észlelésre vergődött, emberi hatalom befolyása által vakhitüvé képeztessék. A milly alacsonynak látszik e czél, az eszköz olly határozott sikerü volt; mert végre, egy könyv sem olly elterjedt, a népegység minden rétegében, mint a naptár, ez okból, ujabb időben némelly müveltebb nemzetek, a naptárak határozottságának megalapitását szükségesnek találva, az időjövendölgetéseket azokból végleg kihagyták; részint mert nálok a természettudományok már előbb általánosbittattak, részint: mivel azoknak, a földmivelő népre gyakorolt igen káros hatását eleve felismerték. A természetbuvárok, különösen a csillagászok, saját naptáraikból mindenféle jövendölgetési képtelenséget már rég kihagytak. Miért kell tehát épen a mi hazai naptárainknak efféle képtelenségekkel tömve lenniök? Nem vétkezünk, ha azt hisszük, miként a naptár-szerkesztő urakat, azon eszmén kivül, miszerint: „*a népnek nem árt egy kis vakhit*,“ nemesebb ösztön is lelkesithethetné. Ezen urak igen jól tudják, vagyis: igen szép lenne ha tudni akarnák, miszerint az időjárás változatossága: a levegő és szél viszonyaiból, változó, és perczenként változható hévmérsékből, magasság és gőztartalom szerint akint származik, a minő mértékben a szél iránya változik, ezen irányt pedig, biztosan csakis azon egy esetben határozhatnók meg, ha egy pár száz mértföldnyi kerületet átnézhetnénk, — melly meghatározás, még ezen eddigelő lehetlen esetben is, csak két, három napra vonható. És ez: az időjárás változatosságának természetes, de következetlen rendszere, melly rendszer müködési mélyebb titkait, meghatározólag belátni, szük körvonalu szemeinknek még eddig nem adatott; ahoz pedig, hogy valaki, bizonyos tárgyról több véleletet adván, valamellyik beteljesedjék, valamint semmi jóstehetség nem kivántatik: ép annyira balgaság, azon elindulva, valamit tenni vagy elmulasztani! Szomoru, hogy legtöbb ember a tények okait nem vizsgálja, nem iparkodik megérteni. Ha minden ember gondolkodni tanulna a körüle történő dolgokról, melyek őt anyagilag és erkölcsileg érintik, a népek eszményi czélja hamarább való leendne. *K. V.*

Muraköz nov. 18-án. Egy hete már, hogy sürü ködben mozgunk, mintha Ossián honában élnénk; éjjel pedig folyvást esik, ezért rosz utunk és kedvünk. Kedvünkön majd segit a muraközi; borainkat ugy sem keresik az idén, pedig ámbár kevés, de elég jó termett. Utunk meg lesz jónál is jobb, mivel hogy a Nagy-Kanizsán átjövő vasutat keresztül vezetik Muraközön. Az egyenes vonalt már kiis jelölték, igy tudjuk, hogy Kottorinál be és Nedelicz mellett kimenend a pálya Marburgfelé. Sokan előre örülnek, mikép könnyebben juthat nak Pestre, melytül olly messze dobott benünket a sors, és a hová olly sokszor vágy lelkünk: merengvén nemzeti létünkön, és szomjuhozván a szellemi kincseket.

Mezei termésünk nem lett olly jó, mint mutatkozott, ára mégis minden gabnanemünek szállott. — Ha a Csáktornyán tervezett czukorgyár fogja-e édesiteni kávénkat? bizton csak utóbb mondhatom meg. — Itt, hol a legszebb élet és vagyonbiztosságban él az ember: most zsivány bandák barangolnak. Mult héten találtak a vizi szt. Györgyi templom mellett egy meggyilkolt embert, kit azonban nem igen sajnál a lakosság, mert mint eddig kiderült, a banditák egyike volt; hihetőn társai küldötték kovártélyt csinálni: más világra! E napokban pedig vezérük (Szever, drávántuli zágoriából) pisztolokkal és késekkel fölfegyverkezve tért be egy csárdába inni. A derék csapláros különös megtiszteltetésnek szinlelvén e vizitet, addig itatta, addig fraternizált véle, mig alattomban szétküldött cselédjei találtak két vámőrt, kik szerencsésen elfogták.

Szöllősy Sándor.

□ Nagyvárad környékén álarczos rablók ütöttek egy gazdag földész lakára. A kocsist ki rájuk ismert s fenyegette őket, rögtön leütötték; a gazda azonban ellenzés nélkül adta ki nekik pénzét, mire azok eltávoztak. Hanem a gazda is megismerte őket s feljelentvén a hatóságnál, mindnyájan kézre kerültek.

⊙ Nagy-Kőrösön Obernyik emlékére hangversenyt adtak hajdani tanártársai mellynek tiszta jövedelme 80 pf. sirkövére van szánva. Egykori kecskeméti tanitványai közül többen gyalog mentek át az ünnepélyen részt venni.

Tüz-veszélyek.

+ Nov. 15-én Feketehalmon (Brassó vidékén) 87 csür, 7 istálló és 8 ház égett meg. A szomszédos helyekről érkezett fecskendők nem sokat segithettek, mert a szörnyü hőség és tüz miatt csak életveszélylyel lehete az utczákon járni.

+ Kőbalom mellett Szászfélegyházán nov. 10-én 13 gazdasági épület lett lángok áldozatja. E helységben ez már ez évben ötödik tüz-eset, mellyek alatt összesen 149 mindenféle épület égett meg! és még sem jut eszébe senkinek a tüzkármentesitő egylet? eddig a magyar ember legalább okult a maga kárán, mi lesz belőlünk ezután ha még saját veszedelmünk sem tud észre hozni!!

Adomák.

4. *Nemakartak* — még a régi időben — szántani menni a hübéresek. A haragra gyult tekintetes ur azt izente hajdujától a lázadóknak, hogy ha nem mennek, majd felszántatja ő a — hátokat?

5. *Beszédet* tartott a tábori pap a katonáknak ütközet előtt, hogy ne féljenek, hanem rohanjanak csak bátran, mert az Isten majd vigyáz reájok.

— Könnyü neki, mondá egyik katona, mindég hátul marad.

— Fiam, mondá a pap, az Isten mindenütt jelen van!

6. *Vizsgálat* volt egy székely faluban az oskolában.

A föld-ismeretre jött a sor.

— Nos fiam, mondá a tanitó egynek, mutasd meg Pestet.

A fiu a *kályhára* mutatott.

Mindnyájan nevettek.

— Hát a Tisza vizét megtudnád mutatni?

— Otthon van a tálban.

A fiu *kutyájok* ivó-vizét értette.

7. Egy paraszt, ki a parochiáról a káplánt vitte falujába misét szolgálni, rettentőkép hajtotta lovait, a káplán mondja: ne hajtsa kend atyafi olly nagyon ezeket a szegény állatokat. Muszájn, mert elkésünk a miséről, volt a válasz.

Szerkesztői mondanivalók.

117. *Dalmady Győző. Magyarok Lombardiában.* Ballada. Közöltetik.

118. *Szathmáry Ede* ur kérésére kinyilatkoztatjuk, hogy semmiféle munkáját sem láttuk. Egyuttal megjegyezzük, miszerint az igen gyermekes érzékenykedés, a felett bajoskodni, valjon ez vagy amaz visszautasi-

tott munka szerzőségét kire fogják rá? Gyönge verseket irni nem szégyen, és ha valakinek azt mondják, hogy rosz verset irt, az nem von le a jelleméből semmit, de ha megharagszik érte, akkor igen, mert hiuságáról tesz tanubizonyságot.

119. *Jszerffy József. Budán.* A küldött adomákat köszönjük. Több használhatót találtunk közöttük,

120. *K. J. Garam vize.* stb. Nem közölhető.

121. *Egy obsitos huszár versei* — nem állnak meg az ütközetben. A kurázsi nem hiányzanék, attakirozni is elég jól tudnak, de keveset parirozoznak; megteszik ők a hat vágást, de nem ismerik a commandó szót; s a pegazus még nagyon kevéssé van dressirozva; annálfogva takarodó fuvassék; a paripa megkeféltessék, a hét sor por kiveressék, s ha máskor a rekruta jobban nem üli meg a nyerget, huszonnégy órára kurtavasba tétessék, természetesen a megénekelt hölgy porkolábsága mellett.

122. *Mágócs N. K. Alföldi kép.* Szép menetelü költői rajz, de a vége el van hamarkodva. Megérdemli az uj átdolgozást.

123. *P. D. Vörösmalom.* A versezet gyönge, hanem a hozzá mellékelt levél figyelemre méltó; ez utóbbit, kissé átdolgozva, közölni fogjuk, mint valóban szép példáját az emberi szorgalom csodatetteinek.

124. *B. J. Adomái* használhatók.

125. *Vadászdal.* Inkább nyulat küldene, mint verset a nyulról.

A Vasárnapi Könyvtár ügyében.

Alig találkozánk eddigelé magyar irodalmi vállalattal, melly iránt a nemzet átalános részvéte oly nagy mértékben nyilvánult volna, mint a minőt a Vasárnapi Könyvtárra nézve, annak már keletkezésekor hazafiui örömmel tapasztalunk.

Csak nehány hét előtt bocsátaték közre az e részbeni hirdetés, és az ország minden részeiből naponta sürün érkeznek a kiadó hivatalhoz a megrendelések, a vállalat korszerüségét hizelgőleg elismerő szózatok.

Illy kedvező jelenségek között a vasárnapi könyvtár rendkivüli roppant elterjedésén többé nem kételkedhetünk.

E népszerü vállalat sikerülésére nemcsak honi könyvárusaink fejtenek ki hatályos tevékenységet, hanem egyátalában minden magyar, kinek nemzetiségünk szilárditása, honi irodalmunk előhaladása, és az összes magyar nép általános mivelődése szivén fekszik s ki ez ujabb irodalmi vállalat horderejét felfogni s megitélni képes, azt hazafiui kötelessége érzetében, a legnagyobb buzgalommal karolja fel.

Emez állitásunk bebizonyitásaul a sok közül csak nehány példát hozunk fel.

Egy megyei főnök ur a Vasárnapi Könyvtárnak a kormányzása alatt levő megye területén, nevezetesen a nép alsóbb rétegeiben minél nagyobb kelendőséget s elterjedést eszközölni kivánván, az előfizetésrei felhivásból több száz példányt rendelt meg a megyei községek közti elosztás végett.

Országszerte ismert, szeretve tisztelt hazánkfia *Bezerédj* István, áthatva a Vasárnapi Könyvtár hasznosságától, nem mint gyüjtő, hanem egyedül azon hazafiui szándokkal rendelt meg számos példányt, hogy a megjelenendő köteteket a nép közt *ingyen* szétosztogassa.

A lelkes honfi nemes cselekvénye által egy év folytán százakra menő köteteket oszthatván szét a nép között, százaknak nyujtand szellemi tápot, és ekkint a nemzeti pallérozódás hathatós terjesztése által ez uttal is ezrek hálját vivandja ki.

Midőn egyes honfiak illy lelkesen lépnek föl a Vasárnapi Könyvtár megalapitása s terjesztése körül, azon buzgó ohajtást gerjesztik bennünk: vajha e nagy hazában száz meg száz, ezer meg ezer honfi találkoznék, kik az emlitett szép példák által ösztönöztetve, feladatuknak ismernék: a Vasárnapi Könyvtárnak olly néprétegekbeni terjesztését, mellyek könyvvásárláshoz eddigelé kevés hajlamot tanusitottak.

Az előnyök, miket illy módon, melly egyeseknek aránylag nem annyira érezhető áldozatába kerül, a nemzet részére létesithetünk, olly nagyok s feltünők, miszerint erősen hisszük, hogy a felhozott nemes példák honfiaink közzül minél többeknél méltó követésre találandanak.

Hajnik K. szerkesztő.

Heckenast G. kiadó.

Nyilt posta
a „Vasárnapi könyvtár“ ügyében.

Dr. *Foltényi János* urnak Kun-Sz.-Mártonban! Az aláirási ivet megkaptuk. Hazafiui fáradozásainak sikerétől el vagyunk ragadtatva. — A kivánt aláirási iveket kereszthoriték alatt póstán megküldjük. — Köszönet a hon nevében!

Tomka Károly ref. lelkész urnak Pankotán. Valódi hazafiui örömmel tapasztaljuk a beküldött névsorból, hogy ön irodalmi vállalatunk közvetlen czélját felfogva, azt ép olly polgári osztály körében sikerdúsan terjeszteni igyekszik, melly a „Vasárnapi könyvtár“ alapitásakor leginkább szemünk előtt lebegett. — Szivesked-jék az előfizetési összletet a „Vasárnapi Ujság“ kiadó hivatalához mielőbb intézni, minthogy a „Könyvtár“ első kötete már nemsokára ki fog adatni.

Komlóssy Imre urnak, Debreczenben! Az előfizetés a „Vasárnapi könyvtárra“ folyvást nyitva marad. Bő alkalma van tehát önnek lelkes igéretéhez képest gubásbundás derék honpolgáraink közt még számos olvasót szerezni népies vállalatunknak. Isten áldja buzgó törekvéseit.

Előfizetési felhivás a
VASÁRNAPI UJSÁG
és
Politikai Ujdonságok
1856-dik évi uj évfolyamára.

A jövő 1856-ik évvel lapunk **harmadik évfolyamába** lép.

A mint első megindulásakor nem igértük, hogy valami *tökéleteset* fogunk adni, ugy azt most és ezután sem mondjuk, hanem igérünk **évről évre jobbat.**

Lapjaink *eddigi iránya* mellett következetesen megmaradva, törekedtünk azoknak *tartalmát legjobb iróink müveivel* gazdagitani; s a közönség folyton növekedő részvéte, mellynek folytán lapjaink jelenleg **9000** példányban küldetnek szét, legvalódibb tanubizonysága igyekezetünk elismerésének. — E részvétet minden uj évfolyamban jobban-jobban megérdemelni legfőbb óhajtásunk.

A Vasárnapi Ujságot jövőre még tartalmasabbá teendjük.

1. A *tudományos* és *ismeretterjesztő* részeket legavatottabb iróink munkái töltendik be.

2. A *szépirodalmi müvek* ezentul is a közönség által legszivesebben látott költőink tollából fognak származni. Elbeszéléseket birunk **Bérczy, Eszter szerzője, Jókai, Jósika Julia** és **Szathmárytól.**

3. *Rendes munkatársaink müvein kivül* e félévben **hét rendbeli 70 aranynyal pályadijazott mü** fog e lapokban megjelenni.

4. Lapunk **Tárház** rovatában, mellynek vezetése ezentul is **Jókai Mór** rendes munkatársunkra lesz bizva, szemünk előtt tartandjuk minden nagyra becsült néposztályunk érdekét; *egyház, irodalom, müvészet, iskolák, népjegyzők, gazdák, kereskedők és orvosok* feltalálandják abban rövid kivonatait az érdeklő ujdonságoknak. *Ügyvédek* kedveért a „Politikai ujdonságok“ közlendik a **legujabb felsőbb rendeleteket.** A *vidéki eseményeket* az ország minden részeiből szivesen fogadott levelezőink tudatják ugyanott; a Tárházat rendesen *mulattató adomák*, hozzájok való szép metszettekkel fogják olvasóink felderitésére élénkiteni.

5. Minden nagyobb ünnepnapon: **Ujévben, Husvét, Pünkösd** és **Karácsony** napjain

rendkivüli ünnepi mellékleteket

adunk, mellyeknek tárgyai a megünnepelt alkalomhoz lesznek választva, hogy a vallásos emlékek lélekmivelő mulatsággal legyenek egybekapcsolva.

6. A „Politikai ujdonságok“ ezentul is azon tisztán érthető modorban és helyes felfogással fogják *a nagy világban történt országos eseményeket, csatatéri hireket* hetenként előadni, melly azoknak ez ideig is általános elismerést szerzett.

8. Hogy a *szellemi részletek az anyagi kiállitás* által is gazdagittassanak, kiadóink gondoskodtak a

legérdekesebb képek

megszerzéséről, mellyekből lapjaink minden száma többeket fog bemutatni. A *hazai tárgyakat* érdeklők közül megemlitjük *hazánk nevezetesebb férfiainak arczképein kivül*, (kiknek neveit előre mondanunk ő irántuk való tiszteletlenség volna), *Magyarország két legszebb templomának* képét (a kassai és fóthi), *Vörösmarty Zalán futása czimü hőskölteményéből nagyszerü csataképeket, hat nevezetes szinmüvészünk képét nemzeti pompás jelmezekben, az aggteleki barlangot*, több emlékezetes *hazai romot, természettudományi, gazdászati képeket* és az *adomák elmés képrajzait.*

8. A „Politikai ujdonságok“-hoz a *jövő évi csatatér magyarázó térképei* lesznek mindannyiszor mellékelve, a hányszor a hely változása ezt igényleni fogja.

Az elsoroltak által egyedüli törekvésünk közönségünk ránk halmozott kegyeit meghálálhatni.

Öndicséretünk egyedül annyiból áll, hogy *a mit igértünk, annál kevesebbet soha sem adtunk; hanem mindig többet.*

Óhajtjuk, hogy kedves olvasóink iránt a bekövetkező uj év is minden tekintetben ily jó szándékkal legyen, hogy **többet adjon, mint a mennyit igér!**

Pákh Albert, felelős szerkesztő.

Előfizetési föltételek

a jövő félévre (1856-ik januar—junius):

A Vasárnapi Ujság előfizetési dija postán küldve hat hónapra 2 ft. — kr.
A Politikai Ujdonságoké . . . . . 1 „ 30 „
Együtt mind a két egymást kiegészitő **néplapé** (3 ft. 30 kr. helyett) . . . . . 3 „ — „

Tiz előfizetett példányra egy ingyen-példány adatik.

A pénzes levelek **bérmentes** küldése kéretik.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“
kiadó-hivatala (Pest, egyetemutcza 4. sz.)

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**

Nyomtatja és kiadja **Landerer és Heckenast**, egyetem-utcza 4-dik szám alatt Pesten.